

desitja als seus lectors
un bon Nadal i Any nou

L'arbre polític de Noel és un pivot de Locarno

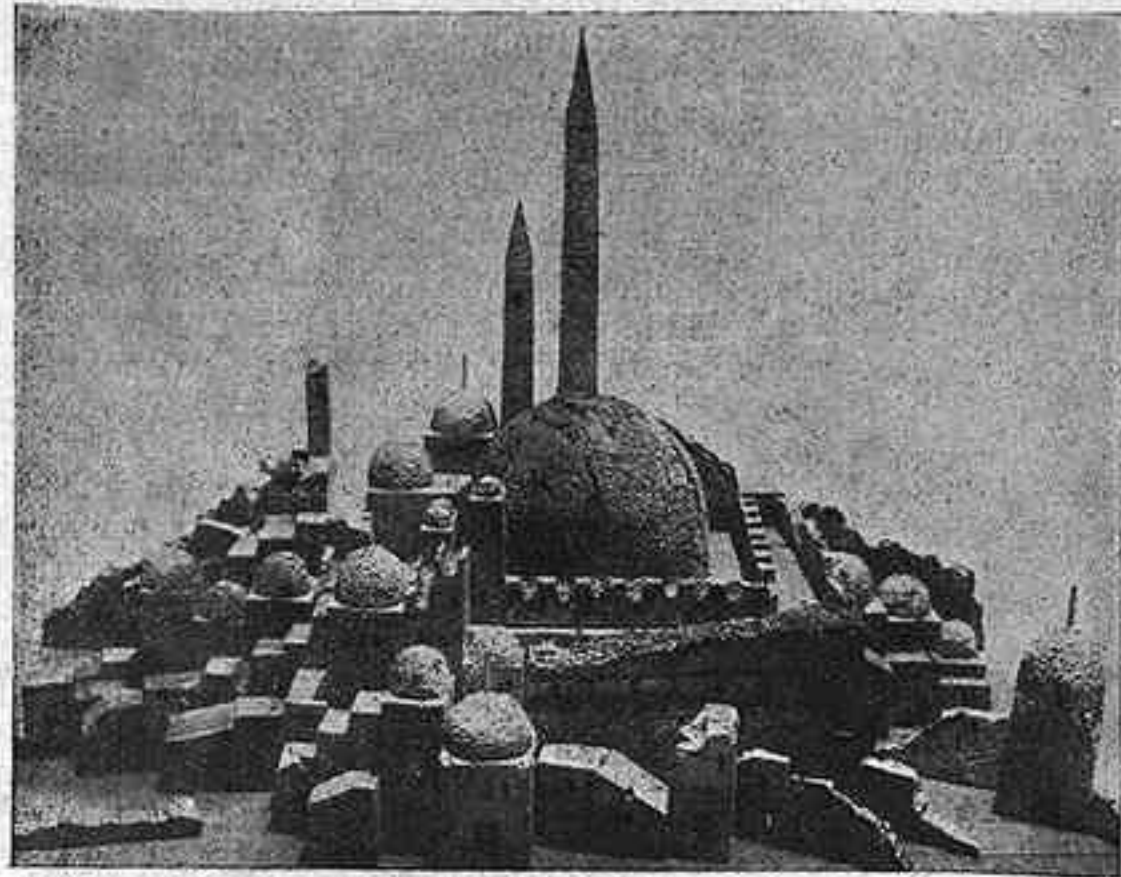
El Nadal pantagruèlic i pesebrístic barceloní

La imatge del Nadal europeu és un paisatge llimpid i geliu com una postal de Suïssa amb colors i tot. Si pogués existir una pintura oficial de la festa de Nadal, neta i concisa com una nota oficiosa, a hores d'ara la Societat de Nacions ja hauria escampat un crom amb un paisatge de Locarno o d'algun altre indret de Suïssa. Sobre les muntanyes una filacteria ondulant com una cinta diria: «Pau als homes de bona voluntat.» I sobre el portal de Betlem encara hi cabria l'arc de Sant Martí. Quan Ginebra es decideixi a fer per procediments gràfics propaganda pacifista i evangèlica — evangèlica en el doble sentit del mot —

formació repeteixen sovint: «Políticament».

Encara que us tanqueu a casa amb pany i clau sentireu passar Nadal. I és que el paisatge nevad no és tan sord com sembla.

Passat Nadal, repenirà l'activitat política. Durant el mes de gener ha d'haver-hi tres reunions importants: la segona Conferència de La Haia, la Conferència naval de Londres i la reunió del Consell de la Societat de Nacions. El programa no pot ésser més carregat. Però si s'hagués intentat celebrar alguna d'aquestes conferències durant aquesta quinzena de desembre totes les cancelleries haurien protestat. «Per Nadal, cada ovella al seu corral.» I els ministres i diplomàtics també volen ésser comptats en aquest ramat.

Per poc menys de cinc duros es pot adquirir un poble oriental com aquest presidit per una cúpula com la de Santa Sofia de Constantinoble. Tot és de suro, el poble i la cúpula, material gens rebel a l'incendi, i aquesta és la característica més oriental d'aquests pobles

editarà per milions d'exemplars una postal que serà la negació de les fronteres, una invitació al viatge, un cartell de turisme.

Ara com ara, el Nadal, tant en els països catòlics com protestants, conserva el caràcter de festa de la pau. Es el dia de l'any que es parla més de la pau, i d'això fa anys, fa dinou segles, abans i després de l'última i de la penúltima guerra i d'altres guerres. I succeeix que durant un llarg període de tranquil·litat sembla que el mot no tingui gaire sentit: quan se surt d'una guerra o se'n prepara una altra es parla de la pau amb sordina.

En el camp de la política, Nadal és l'única festa de l'any que s'imposa. A Anglaterra, el Christmas és gairebé una festa nacional. I a tot arreu, uns quants dies abans de Nadal l'activitat política va alençant. Només aconsegueixen imposar-se els fets de caràcter catastròfic, els accidents i els incidents, l'inevitable. Els Parlaments suspelen les sessions, els ministres es dispersen, la secció estrangera dels diaris es redueix, les Borses de tot el món fan el mort, i aquell dia la majoria de les estacions de Telegrafia sense fils divulgores de notícies tanquen. Ja fa uns quants dies que moltes de les emissions de T. S. F. a les quals estan abonades les agències d'in-

En els nostres pesebres hi ha palmeres i palmeres. La palmera que reproduïm és la de luxe. Tota ella de suro, el tronc i les palmes, aquest material li permet de gronxar-se com les seves germanes d'Elx, Marroc i Tunis. Regatejant podreu adquirir aquesta obra d'art popular per quatre pessetes

A Barcelona el Nadal arriba amb preparatius fantàstics. El Nadal barceloní és un pesebre innocentíssim o un quadro de gènere amb una escena de família. Més important que qualsevol dels temes centrals, com pot observar-se en molts gravats i tapissos, és l'orla feta amb corns de l'abundància, capses de tabac i paquets de torrons lligats amb cintes, galls d'indi, pollastres, xarcuteria de tota mena, melons, pinyes d'Amèrica, raïms, vins i xampanyes, orla que acobla tots els nostres trofeus. Són uns trofeus ben poc heroics, però no en tenim d'altres. Encara no ens hem atrevit a formar amb aquests trofeus composicions decoratives com feia el Primer Imperi amb

altres trofeus. Però no hi ha res impossible. A Barcelona el material ha ofegat l'espiritual en tots els aspectes. I si alguna vegada hem fet veure que n'anàvem a fer alguna de grossa, quan han tocat a ranxo, com diria el senyor Esteve, quan hem sentit arribar Nadal i la fira del capó, tots hem acudit a taula.

A Barcelona tot es resol en gastronomia. Molts sants venen aureolats amb un tortell, altres s'anuncien amb una pluja de panallets, alguns ens porten coques amb confitures i Pasqua ens presenta una mona arquitectònica, Nadal consum tot el rebost.

I uns quants dies abans de Nadal dirieu que Barcelona es prepara per una festa major. Les fires de pesebres i el mercat d'aviram animen els llocs més cèntrics. La Boqueria i els altres mercats i les botigues de comestibles anuncien una festa pantagruèlica. Els automòbils van plens de paquets, els capons treuen el cap per les finestres dels taxis. Tot anuncia una fartanera col·lectiva.

A la tarda de Nadal la ciutat fa la digestió, els carrers són deserts. I l'endemà de Nadal ve Sant Esteve, diada molt ben situada, festa patronal del senyor Esteve, dedicada a l'enfi. I després encara ve Cap d'any i els Reis.

A Barcelona, per Nadal pot fer fred o podem tenir una temperatura de luxe. Recordem haver vist, en una nit de Nadal, el termòmetre a 17 graus. Però pot fer fred. Aquestes oscil·lacions del clima les interpreten exactament els pesebres barcelonins. La serralada que tancarà l'horitzó serà nevada, i el cel, fet amb paper blau, donarà idea d'un fred vivíssim. Hi haurà, però, a primer terme la flora dels països temperats que intentarà proclamar, com si es tractés d'atreure els turistes, que el pesebre frueix d'un clima d'hivern.

Caldria fer un estudi seriós dels pesebres catalans, i sobretot dels barcelonins, però des d'un punt de vista que no tingui res a veure amb el proselitisme pesebrístic ni amb l'art de guarnir un pesebre. No s'ha fet encara aquest estudi sobre un tema d'art popular que mereix els honors d'un document i d'un assaig. Aquest assaig revelaria que no estem ben convençuts que Barcelona sigui una ciutat d'hivern. Hi ha en els nostres pesebres la nostàlgia del clima africà, o més exactament, del clima de les regions asiàtiques i africanes del Mediterrani. Els constructors de pesebres no es proposen reconstruir la història. L'encant de les regions exòtiques és més fort que tot això. I d'aquí ve la presència de la mesquita que dona als nostres pesebres un caràcter musulmà. La flora que decora els pesebres barcelonins és molt diferent de la que empen per als seus pesebres els pobles de la muntanya catalana, àdhuc quan aquesta flora és artificial. El pesebre barceloní prefereix les imitacions de palmeres, atzavares i figures de moro a l'arboç i al boix grèvol.

La nostàlgia del clima africà pot comprovar-se també en aquestes delicioses ruïnes que venen a la fira, ruïnes de temples egipcis i ruïnes romanes com les que els francesos exploten a Argèlia. Hem vist a la fira

magnífiques composicions de ruïnes romanes. La dèria de l'exactitud històrica no explica aquestes prodigioses construccions en suro.

L'estudi de les figures seria encara més complex. Caldria cercar els antecedents de l'escultor Amadeu i analitzar la quantitat de poble i de barcelonisme que aquest home portava a dins. Després de l'Amadeu potser no trobaríem més que una tradició en caricatura d'aquest gran escultor, caricatura que les botigues d'imatgeria religiosa van estrefat de mica en mica. Paral·lelament a aquesta escultura fada hi ha la figurita popular que marca per camins diversos. Es troben encara a la fira, a preus popularíssims.

Una figura de moro com aquesta tallada en suro i pintada amb un verd molt encertat es pot adquirir per una pesseta. Si té la gràcia de línies d'aquesta us evocarà un element molt important de la flora del suburbi barceloní

sims, reminiscències del barroquisme més eloqüent i teatral. I al costat d'aquestes figures, molt poc apreciades, hi ha l'art popular en un estat de més absoluta innocència com la figura del capellà que reproduïm en aquesta pàgina.

Aquests capellans han estat probablement els primers personatges no pagedos que han comparegut als nostres pesebres. Aquesta manifestació d'ironia ha estat molt apreciada pel públic i després dels capellans han sortit ja uns urbans, i tot fa suposar que els pesebres evolucionaran cap a un camp caricaturesc molt més extens.

La innocència fa miracles. Aquesta estàtua equestre representant un capellà a cavall del ruc sembla una porcellana i en realitat és una figura de pesebre. A la fira de pesebres en trobareu quatre o cinc variants, totes interessantíssimes. El preu oscilla entre una i dues pessetes, segons el realisme. És la realització més elegant de l'anticlericalisme barceloní i per això és freqüent de trobar aquestes figurines a la llar de famílies devotes, sobre el piano o als prestatges de la llibreria, perquè, evidentment, no és un objecte de vitrina. Es fama que l'il·lustre poeta Bellafila n'havia tingut una bella col·lecció i potser encara la té si les figures no han sofert cap accident

MIRADOR INDISCRET

De teves a meves

L'excel·lent concert de Robert Gerhard a Música «da camera» provocà, com totes les coses noves, algunes protestes entre els assidus als concerts, que volen poc més de cap.

La senyora Maria R. de P. es distingia pels seus aguts comentaris durant la interpretació d'unes cançons populars adaptades per Gerhard: «Això no és cançó popular ni res»; «Uii, quina llauna», etc., etc.

Una de les peces, però, se salvà del naufragi. L'esmentada senyora, al cap de pocs compassos, s'engrescà: «Oh, això sí que és mono!», i es disposà a escoltar-la amb atenció. Però en aquest moment en no dir res ella es va adonar que al galliner — galliner selecte, naturalment — hi havia un xivarri de mil dimonis. La senyora Maria R. de P. es mig tombà, indignada: «Quina gent! No callen mai!»

Quines exigències!

A la sortida del concert Gerhard, fou preguntat a una noia de les moltes que no falten mai a cap concert de Música «da camera»:

— Què, què t'ha semblat En Gerhard?

— Qui és En Gerhard?

— Passat el primer moment d'estupefacció, l'autor de la pregunta li ho va explicar, i com li retregués una tan evident manca d'informació, la noia va fer com a excusa suficient als seus ulls:

— Ai ves, quin amoïno: hauria de mirar els programes abans de venir al concert.

Poeta i diplomàtic

Ara que som als temps dels pesebres, i que existeix una Associació de Pesebristes i tot, de l'activitat de la qual tot sovint tenim referències per *Le Feu de Catalunya*, ve a tomb explicar un acte heroic que per afavorir un amic realitzà un dia, diuen, En Josep Carner.

Aquest poeta, passant per un carrer de Barcelona, veié un amic seu dedicat a allò que vulgarment s'anomena «fer l'ós».

— Quin balcó dius que és? — preguntà En Carner. — Una noia així i així? Res, home; pugem-hi ara mateix. Quina sort tens d'haver-me trobat!

L'amic que, una de dues, o confiava molt en el poeta o era un esperit un xic aventurer, seguí escales amunt.

En Carner truca. Oberta la porta, es fica passadís enllà fins al menjador i, amb gran sorpresa dels amos del pis i de l'amic, En Carner pregunta:

— Dispensin. No és aquí que ensenyen un pesebre?

Demanem l'absolució

La Llucieta Canya vinga escriure mestre Fabra per aquí, mestre Fabra per allà i vinga fer un ús manifestament immoderat del qui subjecte, tant que algú ja l'anomenava Llucieta Quinya.

A l'últim, Pompeu Fabra li ha hagut de dirigir unes paternals reconvençions, que han tingut la virtut de fer desaparèixer de les nombroses columnes de *La Veu* la gran multitud d'aquells pronoms *qui* les infestaven. Sembla que els tipògrafs de la casa, enduts per la tendència professional a la unificació fan perillar àdhuc els *qui* dels originals d'En Farran i Mayoral.

Una de les dèries d'aquest escriptor és, efectivament, la del *qui* subjecte, l'ús del qual En Fabra deixava facultatiu, i En Farran feia obligatori a tothom *qui* d'una manera o altra depenia d'ell.

L'ofensiva iniciada per En Fabra contra el *qui* subjecte va, doncs — i perdoni En Fabra — mal dirigida. En una secció d'indiscrecions, no n'és cap de molt grossa saber l'origen dels *qui* que atabalaven els lectors de *La Veu*.

En Fabra, *qui* té esperit de justícia, sabrà absoldre la Llucieta d'una culpa de la qual és innocent, pobreta.

«Entente cordiale»

Hi ha un advocat, soci de l'Ateneu, que es diu Francesc Pujol. Es a dir: li manca una s per a tenir el mateix nom que l'autor del *Concepte general de la Ciència catalana*. Aquesta semblança havia de produir una sèrie de molèsties a l'esmentat advocat. Per exemple, es trobava que tota la correspondència que hom li dirigia a l'Ateneu, abans d'èsser-li lliurada havia de passar per les mans d'En Francesc Pujols.

Va arribar un moment que el nostre home va creure arribada l'hora de pendre represàlies. Per tant, va organitzar una tenebrosa conjuració amb un criat de l'Ateneu: — Totes les cartes que vagin a nom de Francesc Pujol o Pujols, me les entregueu a mi. Us donaré quaranta cèntims cada vegada.

Unes setmanes després, era l'autèntic Francesc Pujols el que es queixava de la constant violació de la seva correspondència. Va encarar-se amb En Pujol:

— Com és que obriu les meves cartes?

— Pel mateix motiu que abans vos m'obrien les meves. Una equivocació dels criats...

— Per què, ara, prefereixen equivocar-se amb vos que no amb mi?

— Perquè pago quaranta cèntims cada vegada.

En Pujol va reflexionar.

— Quaranta cèntims — va dir després — és molt car. Mireu, farem una cosa: pagarem vint cèntims cadascú, i que ens donin les cartes que realment ens corresponen...

Exigències socials

I com que En Pujols és un home que no s'acaba mai, en volem explicar una altra.

Una nit es trobaren Rambla avall, ell i un amic que no sabem ben bé del cert si és el que ens pensem o un altre. Tots dos anaven al Liceu. Res més natural, doncs, que fer el camí junts, i fins quedar per trobar-se al saló de descans.

Sembla que hi havia alguna dificultat. — No ens podem trobar, als entreactes. Jo vaig al quart pis.

I En Pujols:

— A mi, la meva posició no m'ho permet.

Una disposició esguerrada

En camps Margarit, el tercer debutant de la funció de dilluns passat a Novetats, deia, havent acabat:

— Tota la vida he cultivat una màxima il·lusió: l'exhibicionisme. Més que veure la gent, m'agrada que la gent em vegi a mi. Sembla, doncs, que aquesta funció afavoria les meves aspiracions més legítimes, oi? Sí, sí... En tota la meua vida no he patit tant. No hi tornaré mai més! Està vist que no serveixo per a l'exhibicionisme.

Visca la modèstia!

Un amic ens ha explicat que fa pocs dies va trobar el poeta Perarnau, amb el qual sostingué un diàleg curt però sucós. Tot-hom recordarà encara aquell allau d'articles que va motivar una Englantina, primer premi d'importància que En Perarnau ha guanyat en uns Jocs Florals de Barcelona.

Doncs bé, la conversa va tractar de temes poètics.

— Que prepareu alguna cosa pels propers Jocs Florals?

— Sí, en sortiré Mestre en Gai Saber.

— Home, Perarnau...

— No us estranyi. Sé perfectament el que dic. Aquesta vegada guanyaré dos premis, que seran la Flor Natural i la Viola d'Or.

I per assegurar l'èxit, també faig una cosa per a l'Englantina, però això no asseguro que surti prou rodó.

— És sorprenent de debò el vostre aplom.

— No us hauria de sorprendre. Si us parlo així és perquè sé que el que jo he fet per la Flor i la Viola, no hi ha cap poeta a Catalunya que sigui capaç de fer-ho. I amb aquests dos premis i el de l'any passat, ja tindrà el mestratge. Es que em vull casar, sabeu?

— Ah!

"El Noticiero", edició en "hule"

L'altre dia va sortir El Noticiero a dotze o tretze tintes. Era una policromia exquisida. El podia signar el mateix Julio Borrell.

Algú va dir: —Noi, amb aquest Noticiero no se sap ben bé si et donen un diari, un cromó o un calendari.

—Oh, no en facis cas— féu un altre—; un dia d'aquests diu que en faran una edició en hule, com aquells recuerdos de l'Exposició.

Criatures a la cua de la Casa de la Moneda

De la secció telegràfica de La Publicitat, l'altre dia:

«Madrid, 18.—Ja ha començat a formar-se la clàssica cua a l'exterior de la Casa de la Moneda, per tal de presenciar la rifa de Nadal.

El primer lloc l'ocupa Eusebia Crespo Moreno, de 1 any, d'ençà la matinada de diumenge. Es serventa d'ofici, però no té feina. Es conforma amb que li donin 50 pessetes pel lloc.»

Uns que se'n havien adonat comentaven la gaffe.

Un que venia de l'hort, féu: —Jo, als pares d'aquesta criatura els clavarà a preseri per tota la vida.

Es pensava que l'havien deixada a la cua com a paga i senyal.

Les fíbies, les fòbies i la germanor

Parlant d'un solt redactat confusament, hom retreia aquell discurs d'En Pich quan era alcalde de Barcelona i els regidors es barallaven, uns francòfils i altres germanòfils. En Pich volia posar la pau. I quan ja només mancava que sortissin les pistoles, s'aixecà conciliador:

—Vaja, senyors, calmin-se; aquí no hi ha d'haver fíbies ni fòbies. Aquí tots som hermafrodites.

Els que tenen fogots

Els amics d'En Tintorer i Mercader, el crític teatral de Las Noticias estan consternats.

D'un quant temps ençà, quan En Tintorer agafa una ceba, no hi ha pas manera de treure-la-hi del cap. Aquest estiu, algú li va dir que per a criar-se fort i fer salut, no hi havia com anar amb el cap descobert i amb poca roba. En Tintorer de seguida fou un adepte.

Però ara ha arribat el fred, i En Tintorer surt de l'Ateneu a la matinada amb una americana d'estiu, sense res al cap, amb la mitja calba a la fresca, pelant-se de fred, però fent el cor fort i aguantant el tipus.

I els amics d'En Tintorer, consternats, cada matí agafen Las Noticias, temerosos de llegir una darrera hora que digui que s'ha trobat En Tintorer mort de fred, en rampat en una cantonada.

Descobriment de la República d'Andorra

Diu el Pal-las: «ANDORRA (República de). Geog. Pequeño Estado neutro enclavado en los Pirineos, entre España y Francia. Depende de esta última y del ob. de Urgel. Superficie 424 km. c. y 6.000 h. — La Vieja. c. capital de la rep. de su nombre.»

Un estat de 424 quilòmetres quadrats i 6.000 habitants? Anem-hi.

Però d'això de República parlem-ne... Com pot ésser república un Estat que té dos prínceps per manca d'un? Perquè no podem pas oblidar que la república d'Andorra té com a prínceps l'auster doctor Guitart, bisbe de la Seu d'Urgell, i el President de la república francesa, senyor Doumergue...

Anem a Andorra, anem a parlar amb els seus homes, que ens diguin què fan, com els prova la vida, què tal els va ésser un Estat petit entre dos Estats grans...

Veuran. Quan vostè ja és a la Seu, desitja anar a Andorra. Llavors va a la Comissaria de Policia i demana al cap de policia, que és un home simpàtic que fa col·lecció de segells, que li faci un «laissez-passer» per Andorra. Un cop assabentat dels seus desitjos, li donaran un cartonet i amb l'auto podrà entrar a la frontera.

Uns simpàtics carrabiners procedents de Còrdoba, desconexadors, naturalment, del lèxic de la Seu i del d'Andorra, són a la carretera demanant-los documentació, passaport, etc. Fan bé... Les fronteres d'Andorra són difícils de guardar... Durant la guerra el contraban que es féu fou tant i tant que tots els pagesos que veiem treballant pels camps, de les riberes del Valira, bevien xampany de la «Veuve» com si fos aigua... Ja som a Andorra.

Andorra la Vella... Veuran, vostès ja m'entenen... La poesia dels camps... la vida humil dels pobres homes acotats a la terra, Terra baixa, les ànimes senzilles i verges de tots els pecats capitals de les grans ciutats... Això és deliciós... Quina vida més amable, Mare de Déu!

—Que deu ésser magnífic viure ací, entre aquesta gent, senzilla, tendra, sense contacte directe amb la civilització pecadora i embrutida de les grans ciutats— diu un amic que m'acompanya—. Miri, miri aquell home que passa, per allà, amb el cap ben alt; la seva cara demostrea una lleialtat, un amor a la terra... eh?

—Miri, no s'hi entusiasmi gaire amb aquell home... —Per què?

—Perquè mentre va durar la guerra va fer contraban i té uns quartets arreconats... —Així digui que la vida del camp, també enganya...

—Més que a ciutat... Amb l'excusa que ací tots els que hi vénen volen explotar-los, ells, per si de cas, comencen a fer-ho ells... —Què diu, sant cristià?

—El que sent. —Ara li ensenyaré la Casa de la Vall. —Que és l'ajuntament?

—No senyor, és com la casa de tots els ministeris. A la Casa de la Vall es reuneixen, quan cal, els delegats, els consellers... Fan els seus tractes, però abans, en la capella que hi ha, preguen perquè la santa Verge de Meritxell els empari en les seves decisions... Després comencen a discutir i discutir... Les sessions comencen a les dues de la tarda i de vegades a les deu de la nit encara no han arribat a concretar res... Es barallen, discuteixen, s'insulten i responen amb una falta de lògica aclaparadora. Es posen a discutir, per exemple, un enllaç de carreteres i, com en una conversa de cafè, serpentejen tots els temes... L'únic que porta la direcció, és el secretari, que és un home llest... Ell sap de què va i quina serà la decisió final que porta a la butxaca com a transacció definitiva. Però abans els deixa discutir, que s'esbravin... Allà, amb les capes i els bicorns, ja van ben servits...

—Sembla un hostal... —Pels consellers ho és. Quan es reuneixen, hi dinen i hi sopen. Si la reunió ha estat convocada per ells, llavors paga l'Estat les despeses de la seva estada, però si és un estranger qualsevol—espanyol o francès—que demana quelcom al Consell, una concessió, un permís, etc., ha de pagar mil pessetes de cop i volta o les despeses de les dietes... Aquests diners se'ls reparteixen els consellers.

—Què diu ara? —Que es sorprèn? —Naturalment, Figuri's... Si quan una companyia americana que per haver demanat una concessió o un servei a qualsevol Estat europeu, hagués de pagar als ministres les dietes d'un consell, no s'armaria poca gresca... Perquè això és comprar les consciències dels ministres i fer que aprovin el que demanen els estrangers... —No els compren pas! —Com s'entén que no els compren pas? I vostè creu que uns homes que s'han re-

partit mil pessetes, més unes dietes, no han d'acotar el cap davant d'una petició estrangera?

—Va molt errat de comptes, amic meu... Ja és de bona fe, vostè, ja... De moment les cobren per endavant, i després... després decideixen no entendre's a les deu del vespre i acorden que ha de celebrar-se un altre consell per anar tirant de la rifeta... —Vol dir?

—Cada cop m'astorava més davant d'aquest patriarcalisme andorrà... Quina gent més simpàtica i senzilla. Els ambients camperols, que han inspirat drames tan meravellosos com Terra baixa, en el qual la gent de la plana, de la ciutat, venim a ésser com una mena de bretóls que no hem vingut al món més que per portar la dissort a les contrades de la nostra terra plena de pagesos honradíssims, humils i devots de qualsevol Verge miraculosa... Seguiu la visita per la Casa de la Vall. —Heus ací el garrot.

—Ah, però també hi ha garrot a Andorra?

—I doncs què? A tot arreu... Els costums, però, no deixen d'ésser d'un patriarcalisme encès... La darrera vegada que vàrem fer ús d'aquest objecte fou degut a un parricidi, per qüestió de dos rals... si no recordo malament.

—Per dos rals? —Sí. Fou un home que després de violar una parenta va matar al seu pare... —Quedà ben castigat.

—I tant! Miri, no ho ha tornat a fer mai més... —I dels homes que vostès condemnen per robatori o fets semblants, què en fan?

—Veurà. Nosaltres els condemnem, però com que no sabríem què fer-ne i no ens sembla bé mantenir una presó que ens costaria diners i feina, hem acordat traspassar el paper de carceller a França... És a dir, que nosaltres condemnem, però França és la que executa. Així, ens estalviem un edifici de presó, els diners de la manuten-

ció dels presos i la feina de guardar-los. També hem passat el càrrec de botxí a França a fi de no vessar sang en una terra de la qual és príncep un bisbe... —Molt bé.

—No es pensi, però, que això sigui un país de mala gent, però és tan bonic entretenir-se amb el divertit joc d'endredar carrabiners... En els temps de la guerra ens fèrem d'or. Després hem anat minvant de gent. Ara ja som molt menys de cinc mil. I si no hi ha un miracle, ens quedarem tan sols els propietaris de terres... —Però vostès són un poble ric.

—Sí, ho som... Pensi que fins el nostre Estat pot fer de prestamista als particulars: a un ric propietari de la Seu d'Urgell, fa cosa d'un any que li vàrem deixar unes pessetes i ens paga els interessos... —El President de vostès deu manar l'Estat... —No, no ho cregui. És una bona persona, però vaja, també és un pagès. Viu a Les Escaldes... Viu a Encamp i treballa tots els dies cavant la terra. Aquí l'únic que ho manega tot és el secretari... —Ah sí?

—I bé, què li sembla la Casa de la Vall? —Vella, bruta... —I les pintures murals? —Magnífiques... M'estranya que no les hagi comprat En Plandiura... —Potser no en sap res.

—Potser sí, però ja és estrany, perquè ell sempre va darrera d'aquestes gangues... —Bé, és que a Andorra de gangues no n'hi ha gaires, i si n'hi ha, se les queden els andorrans... —Vol dir que els paisans de vostè són tal com vostè ens els pinta?

—Més! Però que no s'ha adonat del que hi havia en un recó de la capella de la Casa de la Vall?

—Ja torno a ésser a la capella... La imatge que hi ha a l'altar major somriu beatífica i romànicament... M'acosto a un recó, on hi ha uns ferros. —Què? —em dic tot astorat.

—Ja veu el que és això? —Sí: una guitarra, la vulgar guitarra de tots els primitius fabricants de moneda falsa... —I doncs?

—Bé, però això els devia servir per a fer-se la moneda del país, possiblement... —No, senyor... Andorra no ha tingut mai moneda nacional. Quan els francs estaven alts, cobravem en francs i volíem pagar en pessetes; després de la guerra, cobrem en pessetes i paguem en francs... Però aquesta màquina servia per a fer moneda falsa d'ambdós països: els lluisos d'or i les peces de cinc pessetes...

L'endemà demanava el pressupost de Guerra. És a dir, el demanàrem En Sánchez Ocaña, d'Estampa, i jo

—No hi ha pressupost de guerra. Ací tots els caps de casa són capitans i l'element poble soldats tothora.

—No han tingut mai cap conflicte armat?

—Mai. Quan la guerra del 70, però, es reuní el Consell de la Vall, i acordà, com consta en textos oficials, «fer cent homes de... coratge» a la República Francesa.

—Què diu ara? —El que sent.

—I no han hagut de mobilitzar mai? —Sí, ara fa cosa de quatre anys, quan ens digueren que unes tropes il·luminades volien envair un poble fronterer. Llavors Andorra advertí que es posaria en peu de guerra, perquè no estava disposada a ajudar cap moviment bèl·lic.

—Això és tota una revelació. De manera que... —Res, res... Nosaltres som germans dels andorrans i res més que dels andorrans. Totes les altres coses són històries i nosaltres, com va dir Clemenceau, pensem que el millor és «Pas d'histoires!».

—Quina decepció tindran alguns amics i coneguts... Seguirem parlant d'aquesta Andorra desconeguda nascuda en mig de la virginitat dels camps, la senzillesa de la vida, sota el cel blau, en mig d'aquests Pirineus purs com un glop de llet, com un núvol de cotó, etc., etc., etc... Posin-hi tota la literatura poca-solta i pairalista que vulguin...

FRANCESC MADRID

JOSEP MARIA DE SAGARRA

L'APERITIU

Misteris de Nadal.—Aquests dies de Nadal hi ha somnis carregats de mel que volen pel coixí de les dones solteres de quaranta tres anys. Les dones que arriren. Es per això que les dones solteres són les persones que gusten d'una manera més íntima i més profunda els torrns de Nadal.

Algú creu que les criatures són atacades més que ningú pel desig de triturar amb les dents aquestes masses compactes i olioses, aquestes rajoles d'ametlla picada i sucre celestial, que inventaren els valencians. Això és un error, les dones solteres es tornen boges pels torrns i pels torrnaires. Els torrnaires amb llur vestit anacrònic, de festa de "Pueblo español", no són pas del tot ben vistos per les taquimecanògrafes ni pels socis d'un club de futbol. Aquesta gent aprecia més la pinya d'Amèrica falsificada, i les begudes fetes amb gas i essències inferiors. Els torrnaires fa temps que es queixen d'una certa desconsideració per part del públic femení que porta mitges de color de mel damunt d'unes cames avantguardistes. S'aconhorten, però, els eixuts valencians, amb la mirada d'algun capellà de bosc i de totes les dones verges que varen perdre un nuvi destarotat i molt fumador en aquells temps de la guerra de Cuba.

Hi ha en els dies de Nadal una antipàtica fatxenderia de l'estómac, un cert uniformisme poc intel·ligent que declara totes les preferències pel bestiar de ploma. Sembla que el que no pugui coure un gall indi o un pollastre és un ser que li ballen les bigues sobre el cap, i que el seu cor és una golfa trista amb les parets pintades de lepra i de malediccions. No n'hi ha per tant!

Jo, si les ocupacions m'ho han permès, no he deixat mai d'assistir com espectador a la rifa d'aviram. I no us penseu que hagi sentit mai ni una gota d'admiració per aquelles cuineres que se'n duen un capó blanc com un vestit de núvia, engruixat a tal de princesa, i ple de malhumor i de renecs transcendents. Tampoc he sentit cap mica de respecte pels indiots, guarnits amb la roba metàl·lica de la imbecilitat i patint sota l'aixella d'un senyor sense escrúpols, que ha pintat un pessebre de nivols rosats com tot de morrets de vedells. La meua admiració, en aquests casos, és per un escèptic, per algun personatge tenebrós, que compra en la fira dels aliments vius, un conill net i pelat, un trist conill. Imagineu-vos el que representa tot un any de sumar i restar, de cordar-se el botonet de la camisa i respirar els mateixos afalacs femenins, per arribar el dia de Nadal, i matar un conill, com únic esplai, com única pompa de la ferocitat del gust.

Els homes i les dones que mengen conill per Nadal són els que primer tenen dret a a cadira de ring en la celestial Jerusalem.

A més a més, el conill nadalenc no és pas com els altres conills de gàbia, ni com els que martiritzen els caçadors amb una dosi de perdigons al fetge. És com el conill del pessebre de les criatures, que s'ha fet gran i li ha crescut pel. És una bèstia més ponderable que el famós renard platejat, i agafa les meravelloses proporcions dels grifó, animal que segons els Actes dels Apòstols, va ésser un dia menjat per Sant Pere amb la desaprovació immediata de Sant Pau. El meu punt de vista és que en el dia de Nadal, un gall indi o un capó són bèsties d'una vulgaritat llardosa i inqualificable, i en canvi un tristíssim conill de gàbia, precisament perquè es tracta de Nadal, representa una mena de selecció, alguna cosa d'irreductible disconformitat i d'elegància "bizarrre".

Jo no sé què ho fa, però la Nit de Nadal, si passeu pel carrer, sentireu el perfum del cor de les noies. Els altres dies se sent el perfum dels cabells, de la pell en general, però en la nit sagrada, només se sent aquest perfum obsessionant i terrible, que no té res de sexual ni res de literari.

En canvi el dia de Nadal, a les tres de la tarda, totes les cases particulars, tenen un perfum especialíssim d'ossos pelats, i d'aquelles perruques que es posen els còmics per representar Els Pastoretts. Són unes perruques de consistència de mata de farigola, que en el món no poden servir per altra cosa que no sigui representar Els Pastoretts.

Lavabos Cardona. Vergara, 1

ESTUFES - BRASERS - CUINES Carbons PERMANYER Claris, 13. Teléf. 10723-52081. Barcelona

RAMON BES & C. A Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i utilitatge per les Arts Gràfiques Agullers, 1, i Via Laietana, 4. BARCELONA Teléfon 15524 - Apartat 896 Direcció telegràfica: DANIBES

Victimes dels nervis Moltes persones no saben dominar-se i són víctimes dels seus nervis. La sang viciada i el cos debilitat per falta de descans i excés de treball, són causa de la irritabilitat nerviosa que tants mals engendra. Totes les persones tedioses i lasses poden recobrar el seu vigor prenent l'energic reconstituint Fosfo-Glicocola Domènec. Aquest producte, que recomanen els metges per la seva científica fórmula, dona a l'organisme els elements necessaris per a una ràpida tonificació.

CARPETES DE COCO BELGUES I CATIFES DE TOTES MENES Josep Lledó Mas, Fabricant Aving. 60 - Petritxol, 15

TOS BRONQUITIS, CATARROS, ASMA, etc. La verdadera medicación balsámica la encontrará con el uso de las PASTILLAS MORELLO

Varon Dandy CONSULTI el seu rellotge abans després d'afaitar-se amb Crema d'afaitar «Varon Dandy» 3 minuts i prou. Estalvia temps i beneficia al seu cutis d'una suavitat i fortalesa que no s'obté amb cap sabó. El tall de la fulla que tant irrita, passa per la seva cara suau com una carícia. OBSERVI la diferència d'usar cada dia un dentífic qualsevol a la Pasta dentífica «Varon Dandy» elaborada expressament per a homes. En els fumadors, anula els desastrosos efectes de la nicotina; enforteix les genives; perfuma l'alè i dona a les dents una blancor mai obtinguda. CREMA D'AFAITAR-PASTA DENTIFERICA "VARON DANDY" S'imposen en la higiene de l'home

(c) Ministerio de Cultura 2006

Les cases dels Canonges

Aquestes cases gòtiques suara restaurades en els carrers de la Pietat, del Paradís i del Bisbe han fet parlar molt, i amb raó; formen un bon retós arqueològic, dels més bells i evocadors del barri de la Seu, un veritable joiell d'art per a la nostra ciutat tan esquilimada de belles arquitectures antigues.

Les cases dels canonges enrondevan antigament la Seu i carrers adjacents, de tal manera que els canonges es trobaven reunits en barri particular, ni més ni menys que els calderers, els sombrerers, els espasers, argenters, daguers, tapissers, escudellers, mercaders, carders, blanquers, fusters, i altres que amb aquests agrupaments donaven nom als carrers de l'Espasaria, de l'Argenteria, d'Escudellers, de Mirallers, d'Agullers, de Flassaders, de la Frereria, de la Llibreteria, etc.

Algunes d'aquestes cases tingueren existència amb jardí, adhoc amb verger; i de vegades es permeté a la gent d'ofici de treballar en botiguetes relligades a la planta baixa d'alguna de les cases canòniques. Aquestes infraccions a la consuetud degueren beneficiar solament aquells oficis que als mateixos canonges convenia de tenir a mà, oficis que degueren treballar dintre el barri de la Seu al servei exclusiu o gairebé exclusiu dels canonges. Un d'aquests oficis, una d'aquestes botiguetes fou la carnisseria, la qual els canonges implantaren, segons es desprèn de l'estudi d'aquest barri, publicat per Agustí Duran i Sampere en la revista *Art i Bells Oficis*, per tal d'haver carn lliure d'impostos; això era privilegi dels Consellers, i els canonges el reclamaven també per a si mateixos.

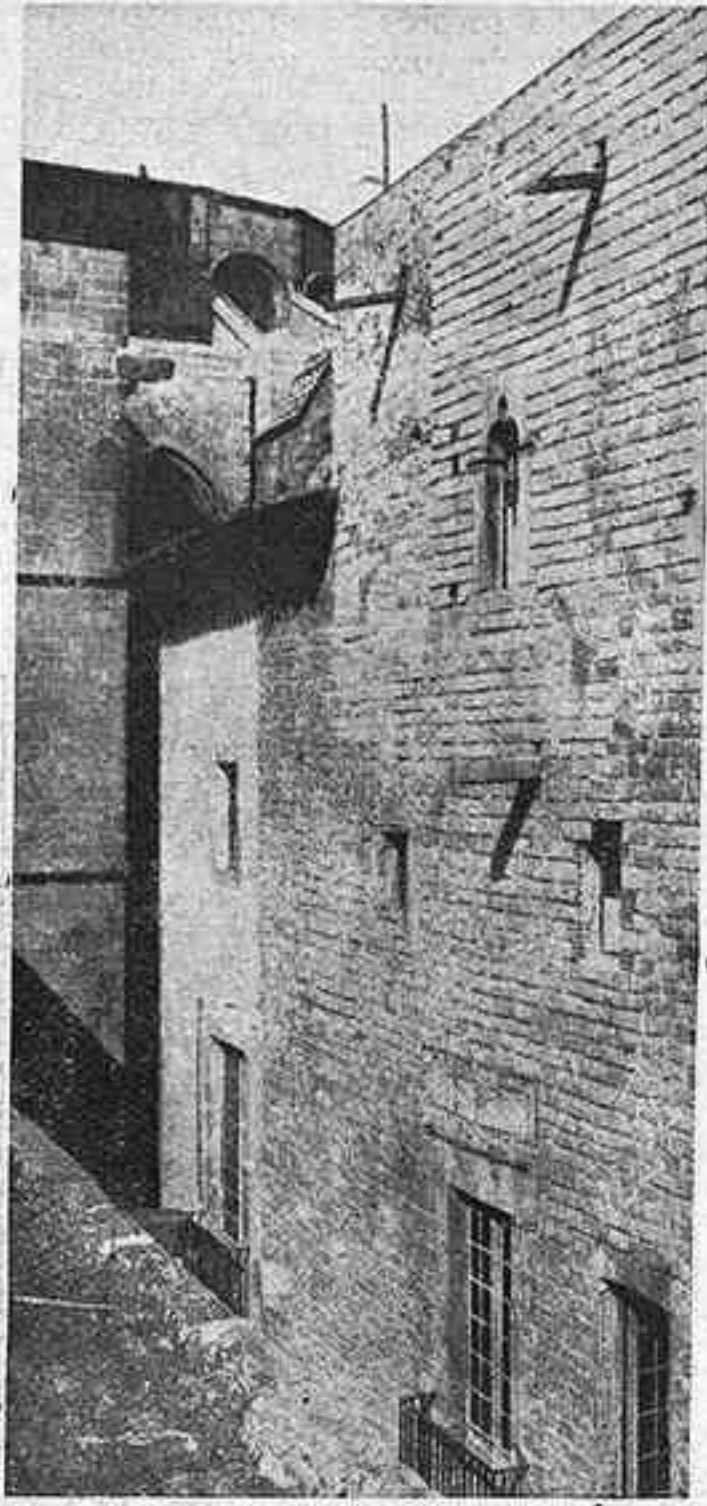
Hem de mirar amb bons ulls tota restauració d'aquest indret barceloní, sempre que la restauració sigui ben feta.

Seria bo per exemple d'aprofitar el que resta de la gran casa del canonge que hi ha al carrer dels Comtes de Barcelona per tal de restaurar-la més o menys fidelment, tal com la casa i les dades que es posseeixen ho permetin, i instal·lar-hi algun dels edificis oficials per als quals hom cerca estatge. Així es podria ara com ara deixar intacta la illa esmentada, on es troba una de les cases de canonges, i no pas insignificant: el Centre Excursionista de Catalunya, i millorar alhora el barri de la Seu. Hauríem de recórrer a tots els sacrificis i esforços per tal de no enderrocar res, ni aquest casal del Centre Excursionista tan excessivament restaurat i refet.

La restauració de les cases dels canonges que enguany ha portat a cap l'arquitecte Jeroni Martorell no ha plagut a ningú, ni al mateix arquitecte restaurador, qui s'ha vist obligat a donar un caràcter teatral i falsejat a la restauració en qüestió. Això ens compromet i ens alarma perquè amb l'allau de projectes de reformes que es prepara la imposició d'un esperit restaurador semblant seria d'efectes desastrosos. Que aquest no és l'esperit restaurador del senyor Jeroni Martorell prou ho demostrà prèviament el mateix en el projecte de restauració d'aquestes cases que dibuixà i glossà en el darrer *Anuari del Foment de les Arts Decoratives*. Allí el senyor Jeroni Martorell proposava de restaurar la façana de la casa que fa angle, segons les dades estrictes de la mateixa ruïna, bo i restituint-la al seu original aspecte de senzill casa noble catalana del segle XIV. El senyor Martorell haurà passat de bona gana per l'obertura de finestres a la planta baixa, obertura necessària si de totes passades calia destinar aquelles habitacions a oficines. Però és probable, gairebé segur, que l'arquitecte haurà protestat íntimament de les finestres plateresques excessivament pomposes que, ultra enriquir mentiderament la façana que hom preténia restaurar, la desfiguren i la castiguen amb anacronismes dels quals la façana estava ben desprovista. Persona manada, el senyor Jeroni Martorell haurà hagut de doblegar-se al

gust d'altra gent mal preparada per aquestes feines delicadíssimes.

El tacte, el bon gust i la preparació tècnica, Jeroni Martorell els ha ben demostrat en l'adequació de les susdites finestres modernes, en la restauració de la torre d'angle, en altres detalls d'aquesta i de les adjuntes façanes que s'escorren cap al carrer del Paradís, però sobretot en l'interior, en els nombrosos interiors, els quals, ultra trobar-se horribilmente desfigurats per mil trasbalsaments, tenien, i encara tenen, dos enormes esperons de pedra que el terrible Joan Rubió i Bellver hi havia encabit per

Façana del carrer de la Pietat

tal de contrarestar la volta del cèlebre pont refistolat del carrer del Bisbe. Aquest pont hauria hagut d'ésser d'arquitectura més simple que les dues cases que unia, però el senyor Rubió preferí la ridícula de fer-lo més ric que els més rics edificis gòtics de tot el planeta. Pogué l'arquitecte estendre el pont de bigues amb bella solució catalanesca, però preferí la volta, la qual així permetia mutilar amb els contraforts les dues arquitectures que unia. El senyor Martorell ha hagut de lluitar amb aquestes monstruoses noses en la restauració de l'interior de les cases canòniques, i se n'ha sortit bé. Cal, doncs, parcialment absoldre aquest restaurador dels excessos de la façana del carrer de la Pietat.

Em plau d'escriure aquesta disconformitat amb la restauració del senyor Martorell perquè quan ella estava a mig fer, l'amic Manuel Brunet aventurà en la premsa diària una protesta, a la qual jo, que coneixia Martorell i els seus bons propòsits, vaig replicar també en la premsa diària bo i defensat aquesta restauració. Ara es veu ben bé que Brunet tenia raó i que hi hauria poca gràcia a no voler reconèixer-la-hi.

Si aquesta restauració, que amb el temps pot ésser modificada com cal, pogués obrar com un advertiment per a les futures obres de restauració i reforma que s'anuncien, hauríem de considerar-la providencial, tota vegada que sense aquesta lligo podrien ésser malmeses sense remissió aquestes altres restauracions.

JOAN SACS

Mirant a fora

El bon President Loubet

A l'edat de 91 anys, després de trenta d'haver estat elegit President de la República, acaba de morir a França Emile Loubet. El seu apartament absolut de la política des de que va deixar la Presidència en el mes de febrer de 1906, havia fet d'ell pel gran públic un mort en vida. Per molts homes de l'actual generació, la nova d'aquesta mort haurà estat més aviat una resurrecció.

No obstant, la Presidència Loubet és una de les més importants i decisives en la història de la tercera República. Va resoldre la crisi formidable produïda pel famós afer Dreyfus; va constituir el cèlebre ministeri Waldeck-Rousseau, que amb la proclamació de la llei d'associacions va donar vida legal al sindicalisme obrer i va preparar la laïcització de l'Estat amb la supressió de les Ordres religioses i la separació de l'Església i de l'Estat, i per últim va establir amb Eduard VII la històrica entente cordiale entre França i Anglaterra, que havia de tenir una influència tan enorme en el destí d'Europa i sobretot en els resultats de la gran guerra.

L'excitació produïda per l'elecció de Loubet contra el candidat dels antidreyfusistes, Mr. Méline, es va traduir en una sorollosa manifestació de protesta a les carreres d'Auteuil, que eren el primer acte públic al qual assistia el nou President en el mes de juny de 1899. Un jove aristòcrata va agredir-lo amb el bastó, però només li va donar un cop al barret. Tot seguit es va posar de moda, com distintiu dels antidreyfusistes, una agulla de corbata que consistia en un petit copolta travessat per un bastó de creu.

Elegit Loubet després del fastuós Félix Faure, inflat i reaccionari, va començar la sèrie dels Presidents constitucionals, complint amb tanta modestia com dignitat les funcions de la seva magistratura. No era certament un geni, però sí un bon home intel·ligent i d'una gran força de simpatia.

Walter C. Edge

Acaba de presentar les seves cartes credencials al President Doumergue el nou ambaixador de Nord-Amèrica a França Walter E. Edge, que és un home que s'ha fet per si mateix. No posseeix altre grau universitari que el certificat de primera ensenyança, però s'ha fet una vasta cultura. Antic obrer tipògraf a l'Atlantic Review, dedicada totes les hores vagabondes a l'estudi amb veritable passió. Ha seguit, segons explica, molts cursos per correspondència, sistema amplemment estès als Estats Units. Així ha après el francès que més tard ha perfeccionat, especialment amb el tracte del professorat universitari.

— Es pot aprendre de tot per correspondència — deia l'altre dia Mr. Edge —; tot menys llegir i escriure.

Es conta que un dia, mentre estava estudiant a la seva cambra, es va calar foc a la xemeneia de la cambra veïna. La desespera va entrar precipitadament per avisar-lo.

— Mr. Edge, Mr. Edge. Hi ha foc a la cambra del costat.

— I bé — va respondre el jove tipògraf sense moure's —. No hi sóc pas jo a la cambra del costat.

Elogi del silenci

En una de les seves nombroses arengues, Mussolini va deixar anar aquesta frase, destinada a censurar els atreviments verbals, per cert ben modestos, dels antifascistes: «L'única corporació a la qual voldria pertànyer, no existeix, per desgràcia, a Itàlia. Vull dir la corporació del silenci, que suprimiria les frases inútils i els discursos, sovint odiosos.»

L'endemà el Duce rebia una carta molt amable d'un prelat romà, Monsenyor Antonelli, que li deia: La corporació de la qual ha parlat amb tant d'amor la Vostra Excel·lència ja existia a Itàlia fa quinze segles i encara viu. Ha estat fundada precisament per un romà, Sant Benet, patriarca dels monjos d'Occident als quals imposà la regla del silenci absolut tan gràt a Vostra Excel·lència, com podreu veure pel llibre que tinc l'honor de trametre-vos, Sant Benet i el tracte dels homes, del qual sóc l'humil autor.

Mussolini, gran parlador, es va sentir a la pell la punxada de la ploma cardenalícia, evocadora subtil de les astícies de la vella cort pontificia, però temerós de caure en pecat de flebeisme davant de tanta finesa, en lloc de desmuntar-se, va respondre remerciant a Monsenyor per la seva interessant informació.

Nadals exòtics

Nosaltres, gent tradicional, amb la tradició a mà, vull dir: podent servir a la tradició amb una mínima despesa de diners, trobant-ho tot fet i pastat quan es tracta de Nadal, perquè només tenim de donar un tomb a la fira dels galls, i ensopeguem l'indiot que pertoca a les nostres dents i al nostre panorama sentimental i econòmic. I si tenim criatures i volem que cantin cançons i que facin pessebre, no ens costa pas aquest legítim esplai, ni un esforç d'imaginació, ni un esforç muscular, perquè han existit senyors d'altres èpoques,

Aquí com totes les coses, el Nadal s'omple de rutina, i els trucs no toleren l'imprevist. Però imagineu-vos que sou lluny de casa vostra, molt lluny, en una fredor àrtica, o en un caliu purulent dels tròpics. En acostar-se Nadal, el sentiment religiós i el sentiment de joia explosiva van en augment en els temperaments trasplantats per la fantasia o l'aventura.

Imagineu-vos el pobre missioner, o el colonial terrible, que li entra la dèria del pessebre i dels villanets, i agafa un negre de viu en viu i el pinta de blanc, per simular un àngel o un Jesuïta, i li clava dues ales d'ànc salvatge a l'esquena i amb unes espigues d'ordi inconfortable li fa una corona rutilant i la hi enganxa a la nuca amb suc de cautxú acabat de munyir.

Imagineu-vos les enyorances del capó rostit, en un país en el qual solament es mengen anguilles salades, o en un país d'incalculable ferocitat que s'especialitza a guisar carn de sirena o de verge de disset anys.

I no penseu que s'hagi de córrer molt lluny per sentir la salvatge melancolia del Nadal insatisfet. Jo no m'he deixat mai les barbes de missioner, aquelles barbes que a algun pare caputxí li donen un aspecte rústic de «griffon», ni he dut el salacot de la pel·lícula documental, ni he seguit com Gide les tragèdies del mosquit virulent ni de l'elefantí inconfessable. Malgrat no haver lligat a la meua existència cap moment culminant de brillantor i d'extremisme, recordo haver

Nadal a Madagascar (quadro vivent executat per un missioner)

passat lluny del meu país algun Nadal pèsim, amb tot el desig i tota la febre de l'indiot casolà destil·lant grassa apològica. Recordo que un dia, tot el meu Nadal es reduí a un embotit de fetge d'ànc i a un peix del Bàltic fumat de qualsevol manera. Recordo un altre Nadal en una taverna trista voltada de rodes i xemeneies que trituraven el cor, en la qual només es podien menjar llonses de be a la brasa. Aquests dies han estat el més estrany i els més agraes de la meua vida. Perquè encara que vulguem martiritzar la tradició, amb retòrica manlleuada, hi ha moments que si ens manca l'oli de la tradició, l'engranatge dels nervis no rullta. Ens sentim com fills d'un hospici, sense pares coneguts, i amb una bata groga, d'un groc de sofre.

Es per això que quan s'acosta Nadal, i quan sóc a la meua taula familiar, no deixo mai de dedicar una llàgrima a tots aquells que volten per aquest planeta, i pels altres planetes de l'infinit, i tenen de commemorar la vinguda del Messias amb un urbleu de cocodrill, o simplement morint-se de gana arreu a una paret alta i llisa tota lluent i tota de carbó de pedra.

J. M. DE S.

Aquest número ha estat passat per la censura governativa

L'èxit havent superat tot càlcul en les dues primeres excursions en autocar per Espanya.

VIAJES MARSANS, S. A.

es complau a comun car als seus afavoridors que amb data 1er de gener de 1930 sortirà d'aquesta la tercera excursió, visitant

Saragossa, Monestir de Piedra, Alhama d'Aragó, Madrid, Córdoba Sevilla, Granada, Múrcia

Alacant, Alcoi, València, Castelló, Tarragona

Quinze dies de viatge amb allotjament i pensió en hotels de tot primer ordre i instal·lació confortable i

AUTOCAR PULLMANN

(provié de calefacció per aire calent)

per 775 pessetes per persona.

Detalls complets en l'Agència **VIAJES MARSANS, S. A.**

Rambla de Canaletes, 2 i 4 - Barcelona

Conquistador, 44 - Palma de Mallorca | Sant Francesc, 18 - Olot

Pintor Sorolla, 16 - València | Major, 10 - Girona

Madrid, Sevilla, Vigo, Santa Creu de Tenerife, Granada, Saragossa, Bilbao, La Corunya, Pontevedra, Alacant, etc.

ESPECIALITAT EN LA MIDA

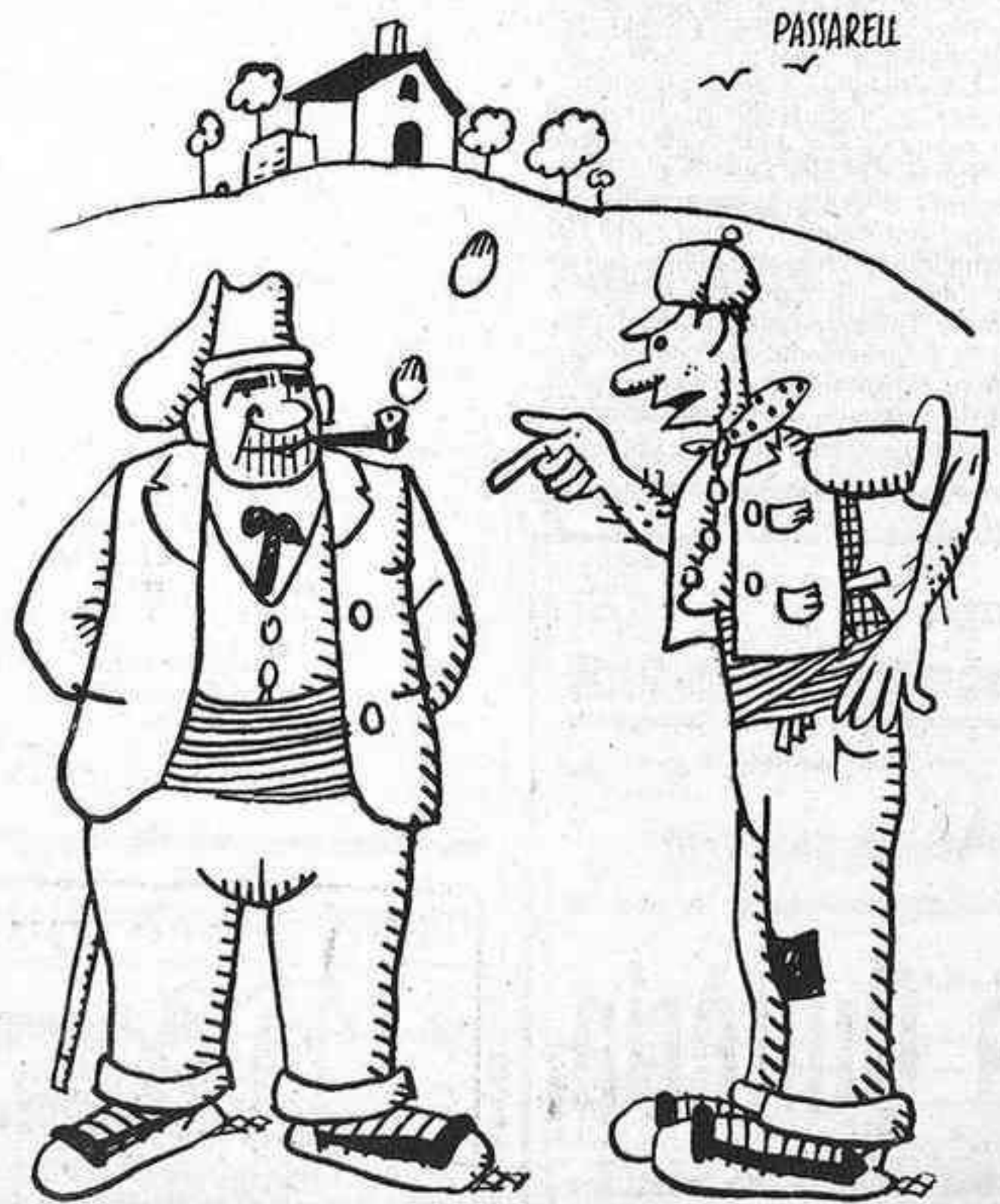
Jaume I, 11 Telèf. 11655

Aigua mineral natural

Vichy Català

Digestiva

Excel·lent per a taula

— Que no has tret la rifa?
— No; però he comprat una bomba Berta, que encara és millor.

Feu fer els vostres gravats en la

UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

BRASSALETS FANTASIA
BROCHES NOVELTAT
J. ROCA
— JOIER —
RAMBLA DEL CENTRE 33
PASSATGE BACARDI 2

El veredicte del Premi Crexells

El senyor Josep Pla, pels motius que ell mateix explica, ha cregut que li podia convenir fer ús de les nostres pàgines per dir el que pensa sobre el resultat de l'adjudicació del Premi Crexells. Siguin les que siguin les nostres relacions amb el notable escriptor, no hem pogut negar-li l'hospitalitat que ens demana. En primer lloc, perquè tenim un criteri prou liberal per a no tancar la porta a un escriptor català tan conegut que desitja exposar amb tota amplitud el seu pensament. I en segon lloc, perquè en el número del nostre setmanari d'un dia de festa tan senyalat com Nadal, ens sembla que no està del tot ma'ament posar-hi el divertiment d'una traça. Al capdavant, aquest sistema de córrer la pólvora no pot fer mal a ningú, i en canvi, podem donar a l'amic Pla el gust de deixar-lo entretenir amb el seu exercici habitual.

Aquí va l'article sense cap comentari. Si n'haguéssim de fer algun, no pel que diu Pla, sinó per l'avalot que li ha inspirat l'article, seria felicitar molt efusivament, entre altres, al bon amic Carles Soldevila per no haver obtingut el Premi Crexells. S'ha escapat d'una i bona.

MIRADOR

Una d'apuestes últimes nits vaig ésser invitat a sopar a casa d'uns bons amics meus. Liquidat que haguérem el menú — que dit sigui de pas feu honor a les hospitalàries virtuts de la senyora de la casa — vaig tenir la satisfacció de veure arribar diverses velles coneixences meves, artistes i literats, disposats a pendre café, fumà un cigar i fer unes hores de conversa i de companyia a les persones que ens invitaven a tots plegats. Sortirem a parlar, naturalment de la qüestió literària més important d'aquesta quinzena: del veredicte del Jurat del Premi Crexells i jo, amb l'incommovable ingenuitat que em caracteritza vaig preguntar a un dels amics presents — membre del jurat del Premi i actiu redactor de MIRADOR — quina seria la posició d'aquest setmanari davant del veredicte esmentat. L'amic Cabot ens digué que li semblava que s'havia desistit de fer res important perquè el Sr. Puig i Ferrater s'havia negat a fer una autocrítica del Cercle màgic que hom li havia demanat fundant-se en l'efecte que li havia produït un article de Don Manuel Brunet publicat a La Publicitat. La resposta ens deixà a tots una mica parats. (Després hem vist que l'amic Cabot estava assabentat: els comentaris que MIRADOR ha dedicat al premi, a les seves incidències i a l'obra premiada són impregnats d'infecte vaselina nacional i tenen un to de delirant vulgaritat.)

— De manera amic Cabot — vaig dir (torçant a la tertúlia del principi) — de manera amic Cabot que MIRADOR que té finalment a davant per mirar, alguna cosa que no es pura xafarderia de portera desisteix de mirar?

Cabot s'arronsà d'espatlles. Hi vaig tornar. — Creieu seriós que un setmanari que ha tingut espai per ocupar-se de les ximpleries més tronades i insignificants no reculli, per el que pugui tenir de sintoma d'un estat social...

— Perque no en parlem vos a MIRADOR? — feu Cabot interrompent, amb un aire aparentment picat.

— Perfectament. Només poso una reserva natural: la de la meua independència absoluta. Així demano com a condició que MIRADOR insereixi el següent: «l'autor d'aquest article no té res que veure amb aquest setmanari; l'autor d'aquest article considera que aquesta fulla és la quinta essència del xarisme català i del provincianisme més aguditzat; l'autor d'aquest article s'ha vist obligat a escriure'l perquè no hi ha hagut ningú a Catalunya que hagi parlat del veredicte del premi Crexells amb una absoluta llibertat.» Si accepteu l'article amb aquestes reserves en podem parlar...

La concessió del premi Crexells s'ha acabat de la manera més divertida i rabelesiana que persona humana hagués pogut somniar. El jurat està desolat i no se'n sap avenir. En Fabra i En Junoy parlaven, després de la moxiganga de l'Ateneu de diminir i En Riba i En Picó s'han cregut obligats a fer llarguissims discursos a les seves coneixences per justificar el seu vot. L'autor premiat sembla que treu foc pels canxals; els seus amics per desagreguar-lo d'haver tingut el premi li organitzen un homenatge colossal. En aquest acte només hi faltava l'ignasi Iglesias aquella gloria terrible que només disfrutava quan podia plorar. El públic, naturalment, davant del Cercle màgic modula uns grinyols que fan fredat. Les classes cultivades fan el que solen fer sempre en aquest país: aquella ironia hermetica i caragolada, eritzada de punxes que no se sap mai per qui van, aquella ironia mitj de sacristia, d'ambient clandestí, de petulancia i de miseria física i moral.

Perfectament. Ara be: de totes les sorpreses del veredicte la més picant prové dels vots dels Srs. Riba i Picó. Riba, és notoriament el primer crític de Catalunya i un home exemplar. Però cal dir això. Una gran part de l'obra crítica de Riba està destinada a demostrar que amb la fórmula d'un escriptor tipu Puig i Ferrater o amb fórmules de sentit semblant no es pot fer en literatura res que superi la més autèntica vulgaritat. Riba - Puig i Ferrater... Hi ha en el nostre mon intelctual dos valors mes antipodics, una contradicció més brutal? Mes encara: en el moment de fer el jurat es evident que el nom de Riba s'imposà des de els primers instants per la necessitat, justament, de salvar tot allò que la literatura pot comportar de més fi, de més delicat i de més refilat, per garantir en un mot la qualitat. I bé: ha resultat que en el moment de portar a la realitat les idees que hom ha defensat amb una lògica i un tremul intens i admirable, tota la vida, hom es decanta del cantó sistemàticament exacerat.

Una posició aixís es greu d'ella mateixa. Però s'hi tornà doblement quan Riba digué, per justificar-se que els principis del Riba crític són diferents dels principis del Riba poeta i aquests i els anteriors diferents encara dels principis del Riba jurat. En un mot: hi ha diversos Ribes i tots ells amb una riquesa de transformació tant considerable i amb un joc de principis tant acabat. Si no podem negar aquest dret, de cap manera podem creure però que això sigui un sintoma de veritable superioritat. Es obvi que desde cap punt de vista es pot considerar com un programa acceptable el de la contradicció simultània a quatre vents. Si Riba, carregat de bones intencions de defensa això per probar el seu valor gimnàstic i per demostrar fins a quin punt l'Il·lustració en aquest país ha millorat, nosaltres li reconeixem el seu valor de modulació i d'ondulació però li farem remarcar que com a màxim amb aquests títols es pot arribar a ésser un membre important d'aquell grup cultural i polític anomenat de l'Acció catalana el qual com tothom sap — desde el punt de vista de la comicitat intrínseca — es reconegudament immortal.

La veredadera justificació de Riba era dir — i que em dispensi la llibertat: —

— Jo crec que 5.000 pts. son una bicoca. Per tant es correcte donar-les a un tipo de literatura que considero inferior. Quan hi hagi un premi mes important el donarem a l'obra feta amb la meua fórmula. Fer-ho ara, seria sotsestimar el que no es pot sotsestimar. Aon anirem a parar...?

Perque no ha parlat aixís l'Il·lustrat Riba? Perque hom ha preferit dir que calia treure's de sobre a Puig i Ferrater? Ja comprenc que portar a sobre l'abundant humanitat de Puig i Ferrater ha d'ésser — per Riba i per qualsevol atleta — verdaderament pesat. Quant pesa el novellista premiat? Ens permetrem advertir a Riba però que el millor que pot fer es preparar-se a tota eventualitat, car l'abundancia de principis de que pot disposar li representarà un treball d'aguantar pesos formidablement carregat. Cal que tingueu salut si no voleu quedar allumat!

El considerable poeta Lopez - Picó té algun principi? Si en te algun el te molt amagat. El que es veu mes clar en l'obra d'aquest flautista estroncet es el fons de polonés o de lituà que hi ha en tot el que fa. Puig i Ferrater i Lopez - Picó estan units per un abim. La glacialitat de «La Revista» frigorificada per un cantó, es dir tots els defectes de l'Ors sense cap compensació; l'ardencia volcànica, desordenada i monstruosa del novellista valencià. Si, hi ha un abim. Però totes dues obres estan unides per una nota comú: per una insoportable mania de fer el trascendental, per una mena de fatalitat que els porta a veure un món de cartó, entre germanic i lituà, per un desordre intern que fa esperar. Semblen dos autors enormement distanciat i son iguals. Si fos possible imaginar-se un Picó desenvenat i per cada dia sortiria el Puig; si fos possible somniar amb un Puig emmidonat i de festa anyal, resultaria el Picó. El Picó ha estat logic votant com ha votat; ha estat l'unic vot ma-

oritari clar. Però francament, tothom es pensava que votaria en contra i ningú hagués pogut pensar que Picó tingués un concepte tant clar de les seves veredades afinitats. Es la gran sorpresa que Picó ha donat.

Dels altres vots no cal parlar-ne. S'ha d'esperar que el mal de caixal vagi madurant. Un dia o altre — potser — es decidiran a parlar. En Junoy, de tota manera es el que ha votat de la manera més poc clara. Hi ha votat l'any passat i aquest any. Suposo però, que un dia o l'altre també, trobarà discret de explicar-se com cal.

Jo crec que el jurat ha votat coaccionat per una mena de convenció que hi ha notoriament difusa en l'aire d'aquest país segons la qual, quan es parla de novel·les hom no passa per menys que per les dotze mil quarantilles que escriben Dickens o Dostoievski cada any. En tots els països petits existeix la malaltia del colossal. Puig i Ferrater ha presentat una obra llarguissima recullint el que hi ha a l'aire. Ho ha encertat.

De tota manera convindria posar en guardia a la gent contra aquesta absurda convenció del romanticisme més arillat. Una novel·la llarga només s'aguantia i encara a les mans d'una personalitat superior. A l'Anna Karenina no hi falta ni hi sobra res. Una novel·la llarga i dolenta podria ésser tolerable a l'època dels quinques de petroli quan hi havia temps per tot. Avui, una cosa aixís fa feredat. Com que el Premi Crexells ha de servir, essencialment per acostar el gran públic a la literatura catalana i a mantenir el mercat ja guanyat, convindria que hom no dongués pretext per alimentar la maledicencia clandestina actual. No crec que convingui en efecte haver de dir — com es diu ara — que de l'obra premiada en sobren centenars de planes. Això pot fer mal. Aquest premi, com totes les nostres institucions positives ha de contribuir a matar aquest colossalisme de façada, que ens dona tants disgustos i ens fa tant de mal.

Com que jo no soc ni crític de teatres, ni crític literari ni crític de res — em sabria greu que em confonguessin amb aquestes petites colles insignificants de l'alimentació i de la vanitat — em crec obligat a dir un mot final. Un dia o l'altre escriuré un retrat resum de l'obra i de la personalitat de Puig i Ferrater. No ho he fet fins ara perquè no he tingut temps. I be: Puig i Ferrater — com Guimerà, com Iglesias — fou primer un gran dramaturg. Un gran dramaturg que no feu mai cap drama. Ara es un gran literat que no sap escriure. Demà, si vol, podrà ésser un gran pensador popular sense ni l'ombra d'un pensament. Les seves formes mentals son típicament romàntiques, es dir desordenades, femenines, incoerents, vagues. No sap mai el que vol, ni ha resolt el problema — elemental per un escriptor, essencial! — de dir una cosa amb sencillesa i claretat. Es de l'esquerra, naturalment, com ho son, en aquest país tots els mes sinistres refinats. El mon de les seves obres es convencional. Els pagesos de Puig i Ferrater entusiasmen a les modistes i als fills de pis de Barcelona; les persones que tenen un contacte amb la vida queden davant de la visió del món de Puig i Ferrater literalment astorats. Tot allò que pot tenir l'intel·ligència humana de mes superior — la ponderació, l'erudició, la constructivitat, la simplicitat, l'equilibri — repugna a i a la gent de la seva corda. Son gent histèrica, verbal i per qualsevol ximpleria falsament trascendental s'estrípen les vestidures indignats. Son persones preocupades per els problemes de la cultura mes falsa de l'època: per la originalitat, per l'apologetica de pensada, per la hipòcrita venerabilitat, per la grotesca cultura popular. Tot això no vol pas dir res d'extraordinari, naturalment i vol dir simplement que Puig i Ferrater es un specimen definit del genero que podriem anomenar: el català petulant. Jo crec que el seu lloc veredat es a la redacció de MIRADOR. L'Hurtado ho hauria d'arreglar...

JOSEP PLA

ELS LLIBRES

E. M. REMARQUE, Res de nou a l'Oest (traducció de Joan Alavedra).

El fet ha sorprès arreu: el reviscolament de l'interès del públic pels llibres de guerra, i llibres de guerra alemanys, precisament. Quasi es pot dir que, en la literatura alemanya, aquest gènere no existia, tan escassament era representat i tan poc soroll mogueren les obres que hi pertanyien. Tret, potser, d'«Els homes a la guerra», de l'hongarès Latzko, i el Verdun (títol de la traducció francesa), de Fritz von Unruh, cap llibre alemany no havia aconseguit una resonància com la d'aquest que ha fet parlar a tothom.

En canvi, dotze anys enrera, els llibres de guerra francesos conegueren els tiratges més elevats. Quants en segueixen vivint en la memòria dels lectors? Els de Duhamel, Dorgèles, Benjamin, Barbusse, Jolinon... i no gaires més.

marque en surt així: «Novella pacifista amb tots els defectes del gènere representat per Barbusse i Latzko: exageració del macabre, matança amb l'arma blanca, ignorància del que tot soldat d'infanteria combatent ha de saber... Un no combatent no cometeria més errors.»

Diguem de seguida que J. - N. Cru, amb els seus mètodes rigorosos d'examinar els llibres de guerra, no salva tampoc els més preats dels autors que més amunt anomenàvem.

Potser, doncs, el llibre de Remarque no correspondria a la veritat objectiva, sinó a una imatge de la guerra que s'ha format la sensibilitat contemporània. Però aquest retrat es pot fer a tota mena de llibres de totes les èpoques. Seria aleshores, si no un document sobre la guerra, un document sobre la manera de veure la guerra — que ja és alguna cosa. I una manera de veure la guerra que correspon fidelment al moment actual. Si un temps tingué la primacia la literatura que presentava la guerra sota l'aspecte més escenogràfic o fomentant el misticisme guerrer, l'esperit d'ara és pacifista, i tot el que sigui conduent a la mística humanitària té l'èxit assegurat.

Fou aquest caire pacifista de l'obra de Remarque el que valgué a aquestes acusacions de la premsa nacionalista alemanya: de jueu, de portar sang francesa, i, àdhuc, d'emboscador. De totes maneres, de Res de nou a l'Oest es desprèn una constatació que no ha fet massa gràcia a alguns crítics francesos: que les tropes imperials no foren vençudes, sinó que sucumbiren aclaparades pel nombre i per la fam.

La fam és un leitmotiv del llibre, la fam i altres temes fisiològics, tractats amb una insistència i una cruessa que no són del millor gust, almenys per a les races no germàniques.

Es, en conjunt, el llibre d'un home, que vol parlar, més que d'ell mateix, d'ede tota una generació que fou destruïda per la guerra — àdhuc quan pogué escapar al seu foc, d'una generació privada d'ésser feliç.

Fóra injust, però, negar tota valor literària a l'obra de Remarque i deixar-li sols la documental. Primer llibre d'un escriptor no professional, que diuen que només n'escrurà un altre i es retirará, en alguns moments té qualitat literària de bona mena. Entre aquests citem preferentment el capítol en què pinta l'heroi del llibre fruit d'un permís prop dels seus i en l'escena del forat d'obús, al costat del francès mort.

Si algú es planyé de la tardança a aparèixer aquesta versió catalana, deguda a Joan Alavedra, li haurà estat una compensació la seva estricta fidelitat al text, com no l'assoleixen la francesa, ni, de molt menys encara, la barroera versió espanyola, plena d'inexactituds, supressions per negligència i fragments completament inintelligibles. Cal pensar també en la manca en català d'un lèxic casernari propi i d'un argot de guerra per fer-se una idea d'algunes de les dificultats a vèncer pel traductor català.

JUST CABOT

NOVETATS EN PIJAMES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

LLIBRERIA BARCELONA

(De la COMPANIA IBERO-AMERICANA DE PUBLICACIONES, S. A.)

☞ Llibres catalans, castellans, francesos, italians, anglesos, alemanys, etc.

☞ Obres de text i de consulta.

☞ Llibres d'art i tècnics.

Ronda de la Universitat, 1, i Corts, 592
BARCELONA

Obres de
Na Dolors Monserdà de Macià

Acaba de sortir
i ha estat posada a la venda

La Quitèria

preciosa novel·la de costums

Preu: 4'50 pessetes

EDITORIAL POLÍGLOTA
Petritxol, 8. - BARCELONA

Un llibre que cal llegir!

Dies verges

Novel·la de Joan Minguéz. — 4 pesetes. — Llibreria Catalònia, Pl. Catalunya, 17, Barcelona

LA ROSSA DEL MAL PEL

TOTA UNA SENYORA NOVEL·LA S'envia a fora contra reembols
Llibreria i Quiosques, preu: 4 pesetes. — Dipòsit: Llibreria Central, Muntaner, 42
No badeu i compreu-la abans no s'exhuareixi!!

I E L T E A T R E

LA SETMANA TEATRAL

Teatre dolent

Un autor que tira cent mil exemplars d'unes novel·les menys que mediocres, es planya — llegim — del fet que, considerant-se un poeta nat, no pugui fer poesia. La novel·la l'extenua. Si n'escrivi, confessa que ho fa amb mires a constituir-se una posició econòmica suficient per permetre-li dedicar a la poesia la segona part de la seva vida.

Sabem d'un autor dramàtic que ha justificat la seva factura d'obres dolentes amb aquesta raó simple: ara com ara, aquesta és l'única manera de fer-me una posició independent. Quan la tingui, us podré replicar: Si fins ara heu tingut ocasió de dir-me que sóc un bon autor de teatre dolent, d'ara endavant us constrenyiré a dir que sóc un bon autor de bon teatre.

Coneixem un metge que a les acaballes de la seva vida confessava que havia esguerrat la vocació: tenia temperament d'advocat. Quan començà d'exercir la medicina tenia l'esperança de fer-se ben aviat una excel·lent posició, cursar i dedicar-se a l'advocacia. Però, ai las! una mica per emmandriment i un bon tros constrenyit per les cada vegada creixents complicacions de la vida quotidiana, ha arribat als seixanta anys amb una consciència impossible.

L'autor que tira cent mil exemplars de novel·les dolentes té, actualment, una posició econòmica brillantíssima; l'Acadèmia l'ha incorporat a la seva plèiade gloriosa; se n'ha endut quaranta o cinquanta premis de votació popular, etc., etc. Però segueix escrivint novel·letes dolentes en edicions de cent mil exemplars. I és segur que morirà amb la ploma enganxada damunt la quartilla cent cinquanta de la novel·la dolenta que farà cent cinquanta.

I el bon autor — amb reserves, naturalment — de teatre dolent va per camí de pendre exemple una mica massa tard. I els que el segueixen — i volem creure que no justifiquen la seva imitació amb les mateixes raons que el seu model per allò que les segones còpies mai no són bones i, en aquest cas, foren ridícules — i ja tindriem autors dolents de teatre dolent — els seus seguidors, deïem, que prenguin candela.

Bé està que una branca del nostre teatre sigui fecunda. Però si els cultivadors no aconsegueixen sinó, i al cap de gairebé mig segle, uns exemplars fortament inferiors al model, els aconsellarem, graciosament i reverenciosament, que es dediquin a un altre cultiu.

Altrament, estan ben segurs, els joves que aspiren a bons autors (?) de teatre dolent, que aquest camí els ha de menar, infaliblement, a les delícies d'una bona posició econòmica? La presonera ha portat més gent a la sala del Talia que no pas La nota dels brillants, ben prematurament retirada del cartell de nit. I és que la mateixa cuina sempre, arriba que embafa el paladar més atrocinat.

RAMON PEI

Teatre Català ROMEA

Companya VILA-DAVÍ

Segeix amb gran èxit l'espectacle:

El Fakir Bengapur

presentació esplèndida. L'obra més suggestiva de teatre.

ÈXIT ÈXIT ÈXIT

ELS PASTORETS, en Belluguet i en Bieló

glosa en 4 actes. Ballets per l'Esbart.

UN TIP DE RIURE

amb en

BELLUGUET I BIELÓ

Teatre Català Novetats

COMPANIA CATALANA

Direcció: C. Capdevila

Dijous, a dos quarts de quatre:

ELS PASTORETS

A tres quarts de sis, a riure a dojo amb

Els retrucs de l'amor

per Aymeric Gimbernat, i

L'AMIC CIRERA

Nit, a tres quarts de deu. Quatre

actes. Dues obres de bon broma: Els

retrucs de l'amor i Per no ésser tretze.

Es despatxa a Comptaduria.

La funció dels grans debuts

La nit del dilluns, al Novetats. El teatre ple com mai d'un públic selecte i distingit. Mentre els tocatardans van entrant a la sala al compàs amable de la tendra literatura de *Roses de tot l'any*, a dintre l'escenari no s'hi cap d'empentes. Qui més qui menys, tothom té una mica el trac. Tothom... menys els dos divos de la vetllada. Hem anomenat En Sagarra i En Carles Soldevila. Aquest darrer ja fa estona que està caracteritzat, maquillat, a punt de solfa. S'ha pentinat amb la ratlla al mig — fantasia inèdita fins ara en la toilette de l'autor del «Full de Dietari» — s'ha pintat un pensament de bigoti, i unes ulleres honestíssimes cavalquen sobre el seu nas.

En Sagarra triga a arribar. A l'últim apareix, el barret una mica tirat endarrera, un gran cigar a la boca. Sembla un actoràs ple de fama i de pessetes que arriba amb aquella punta de retard necessària per aguantar el prestigi. Mentrestant, En Camps i Margarit s'enfila cap el quarto de l'actor Banyeres per començar a compondre el tipus de Senyor Esteve.

Potser seria exagerat de dir que En Camps i Margarit està absolutament tranquil. Ens fa una petita confidència, a cau d'orella: — Aquest vespre, tot sopant, cent dotze pulsacions...

S'han acabat les *Roses de tot l'any* i hom col·loca el decorat de *Lill*. En Capdevila dona les darreres ordres. Carles Capdevila s'asseu al seu lloc. És el gran moment. Està a punt d'aixecarse el teló. D'entre caixes estant, la senyoreta Jofre, *partenaire* de l'autor-actor, fa la última recomanació al seu il·lustre col·lega: — Sobretot, tranquil·litat, senyor Soldevila...

L'actor CARLES SOLDEVILA

Aquest contesta: — Estic a punt. Apa, som-hi! Teló enlaire. Els primers minuts, En Soldevila està una mica nerviós. De seguida, però, es posa a to, i comença a representar amb sorprenent desimboltura. Acciona bé, es mou a temps, en fi: arriba a superar la bona impressió que n'havíem tret durant els assaigs.

El teló cau sobre les darreres paraules d'En Soldevila en mig d'un general entusiasme. Ovació, una altra ovació... Ja en tenim un!

L'actor Gimbernat s'ha encarregat de fer el cap d'En Sagarra. Aquest baixa del segon pis fet un cromó. Un tipus entre de Lord Byron i de conspirador sentimental de la gran època. A les golfes de can Sagarra deu haver-hi el retrat d'algun avantpassat, carregat de pols i de prestigi, que es deu assemblar de mala manera amb l'actual figura del nostre poeta.

En Sagarra diu el seu paper de *Les llàgrimes d'Angelina* d'una manera perfecta. La carència de butxaques en el vestit que porta li dona, potser, un cert neguit a les mans. Si les hagués pogut deixar al quarto d'En Gimbernat, junt amb el bastó i el bombí, ens semblaria que hauria fet un bon negoci. S'acaba l'acte. Ovació, una altra ovació... Ja en tenim dos!

Anem per *L'Auca*. L'escenari està atapeït de gent. Bigarrada confusió. En Capdevila dona ordres. En Borralleres i En Soler de Sojo tenen cura d'aixecar els ànims d'En Camps i Margarit, que ha aparegut fet un Senyor Esteve impressionant. El traspunt reparteix entre els concurrents ciris, paperets, canastes de caramels, paraigües... Pere Miallet baixa de no sabem quin quarto, vestit de *Manelic*. Realment, per vendre cacauets i xufles, potser n'ha fet un gra de massa... Francesc Madrid va vestit de *militano*, d'aquells que cridaven *Viva la Constitució!* i organitzaven un complot cada cinc minuts. Corren rumors que un servidor de vostès va abillat de «jove calavera» d'una època que no és ben bé del cas. Abans d'aixecar el teló es fa un petit assaig de la processó.

OLYMPIA

CIRQUE D'HIVER

Avui, dijous, tarda i nit, totes les grans atraccions en les

2 PISTES D'OLYMPIA

Ciclistes, Anellistes, Atletes, Filferistes, Jongleurs. Els clowns GERMAN ALBANO. Els millors barristes del món: *Les Poppous* i *Charlot, Gobert and Mc Coy* i les meravelloses 5 RINGENS 5 salts a la piscina). El fenomen POWELL.

— Tothom està a punt? Va!

Ja tenim el teló enlaire. I el públic comença a riure, a riure, a riure... Sembla, però, que l'escena quedava molt bonica de color. Més val així. Surt la processó. Els gegants, les trampes, el ball de bastons i,

JOSEP MARIA DE SAGARRA, actor

a darrera, el poble. Passen En Bellmunt, Octavi Saltor, Roig i Llop, Bernades, Xavier Regàs, etc., etc. Una pausa. Tornen a passar En Bellmunt, Octavi Saltor, Roig i Llop, Bernades, Xavier Regàs, etc., etc. Una altra pausa. Tornen a passar En Bellmunt, Octavi Saltor, Roig i Llop, Bernades, Regàs... I encara tornen a passar dues vegades més. Què ha succeït? Què s'ha fet de tota aquella gentada que hi havia a l'escenari?

Sembla que a darrera hora s'han espatat. Alguns, perquè han descobert que les seves crencies no els permetien d'anar a una processó de per riure. Uns altres, perquè s'han adonat que la seva manca de les esmentades crencies els privava d'anar a processó, ni que fos en broma.

Gràcies a Déu que passa alguna cara nova! És En Pallac, l'administrador del teatre que, per uns moments, ha abandonat les liquidacions i els taquillatges i s'ha vestit... de capellà!

— Mossèn Pallac, estigui bonet... El públic espera l'aparició d'En Russinyol. I En Russinyol no surt. Per què? Causes estranyes a la voluntat de... etc. No obstant, En Russinyol és a l'escenari. El públic queda una mica desconcertat. Cau el teló. S'ha acabat la festa.

Al final, l'entusiasme ha estat perfectament descriptible.

JOSEP MARIA PLANES

Aclariment

Un tros d'original extraviat ens féu donar incompleta, en el número passat, l'opinió de Gerhard sobre Casals.

En efecte, després d'anomenar Mengelberg, En Gerhard deia tot això:

El gran director es veu en primer lloc a l'assaig. No he tingut mai el goig d'assistir a un assaig d'En Casals, però en tinc referències de músics estrangers que em són garantia absoluta. El gran director se sent també en el concert, evidentment, però amb una oïda molt fina només. La gent, en general, no veu la perfecció. Percep amb claredat només allò que té un caràcter molt pronunciat i molt agut. El que agafa tot seguit un relleu que us ha de saltar a la vista per força és l'extravagància, l'amanerament, la deixadesa, la deformació, en definitiva. I, oh paradoxa! això és el que molta de gent pren per la veritable originalitat, per la marca de la personalitat, pel geni. La perfecció és incolora, inodora, invisible, impalpable. Posem-hi inaudible, no hi tinc cap inconvenient. El públic s'orienta pels accidents. Ve En Casals i us mostra una obra a través d'un medi diàfan i us diu: «Mireu l'obra!», el públic contesta: «No hi veig el vidre, no m'interessa». L'acció d'un tan prolongat mestratge d'En Casals damunt dels nostres mestratge és indiscutible, s'hauria d'ésser orb per no veure-la. Un dels aspectes que més impressió fan en la història de l'Orquestra Casal és la forta obra social que ha realitzat amb l'A. O. de C. Us podeu apuntar: Pau Casals, el primer músic català de categoria universal. Crítica a l'actuació de l'orquestra Pau Casals: no presenta un contingut prou fort d'obres representatives de la música europea contemporània... i no creieu que no blesse obligé?

TEATRE NOU

Companya dramàtica dirigida per E. BORRAS

Primera actriu: ENRIQUETA TORRES

Dijous, tarda:

ESCLAVITUD I EL JOROBADO

Nit:

EL ALCALDE DE ZALAMEA

Divendres, nit: *El Cardenal*.Dissabte, tarda: *El Cardenal*. Nit.Reestrena de: *La vida es sueño*.Diumenge, tarda: *El Gran Galeoto* i *La vida es sueño*. Nit: *El Jorobado*.

"Els Pastorets" del nostre teatre

Josep Pla, en el retrat de Jaume Piquet, de *Coses vistes*, diu, a propòsit de *La infància de Jesús o els pastorets en Bellem*, drama tradicional sacro-bíblic-dramàtic en vers català, que foren els *Pastorets* oficials en els grans teatres de Barcelona durant l'últim terç del segle passat:

«Tenien una cosa típicament catalana que era tractar les qüestions més altes i sagrades amb una familiaritat d'estar per casa que enamorava. Eren plens de sornaqueria, cançons i tenien mots de xitxarello i de tocacampans. Es parlava de la Mare de Déu com si fos la senyora Marieta de la cantonada i Sant Josep era un senyor Canons que parlava com un vigilant il·lustrat.»

Aquesta familiaritat casolana que l'autor de *La llanterna màgica* remarca en els famosos *Pastorets* de Jaume Piquet, la trobem en tots els *Pastorets* del nostre teatre que no tenen pretensions de poema bíblic, i que són la majoria.

Els *Pastorets* — sobretot els que solen representar-se actualment en els teatres catòlics dels pobles més o menys de muntanya — són una gent espavilada, amics de la cridòria i de la gatzara, que aconsegueixen donar al diable que corre per aquest món de Déu vestit de gran senyor, unes pallisses memorables. Parlen de tot amb una clarivídencia ingènua que enamora, i entre mossec i mossec de botifarra, optimistes, fan les delícies de l'espectador:

Vés, un rei que ja tenim
i tres que n'han arribats,
si estarem poc ben posats
els pobres que aquí vivim!
Ai pobret del que disputi,
com li aplicaran les lleis!
Ara tenim quatre reis...

i salta un tarambana:

Doncs, digues que tenim tulti!

Aquestes festes de Nadal van perdent cada any més el caràcter exclusivament religiós per convertir-se en festes, si no paganes, universals. Els fills dels jueus també posen la sabateta al balcó o a la finestra. Els nostres *Pastorets* típics no han estat mai un espectacle essencialment religiós. Excepció feta de dues o tres obres medievals amb pretensions de poètiques i bíbliques, els *Pastorets* del nostre teatre han estat sempre un veritable espectacle popular. I com a tal, els autors no han resistit gens a la deliciosa torrentada dels anacronismes que els porta a fer ballar el ballet de Folgaroles o a fer menjar botifarra catalana als pastors de Galilea, ni a la verbosa planera que se'ls enduu a parlar de la Mare de Déu com de la senyora Marieta i de Sant Josep com d'un vidu bon home.

I hem tingut l'avinentesa de constatar, cada vegada que hem presenciat uns *Pastorets* dels que la gent senzilla en diu dels vells, que la part transcendental de l'espectacle no preocupa gens ni mica al senzill espectador. En canvi, com riure, com es delecta amb les facècies xavacanes dels pastorets! Les tirallongues de versos medievals que Sant Josep de la barba florida diu després d'haver cercat en va un petit alberg per ell i la seva dona, el públic els troba excessivament tristos i interminables. Un vellet de vuitanta anys, al qual vam portar a veure uns *Pastorets* sense anacronismes i en versos hendecassilabs, ens deia, durant l'espectacle: *En el meu temps, els fèiem més xirois, els pastorets, més alegres, més vius; i quina cassola de botifarres negres que ens menjàvem al final del segon acte!; fins i tot n'hi havia per la gent que ens guallava!*

Decididament, els transcendentalismes nadalencs no troben filtracions en l'esperit de la gent senzilla que va a veure els *Pastorets* després de bons àpats de costum.

Així ho deuen considerar els directors espirituals dels centres catòlics: actualment gairebé únics refugis dels Pastorets autènticament vells i trempats.

P. D.

"29" al Goya

Francesc Madrid, Braulio Solsona i el mestre Demón han agafat el tramvia de circumvallació, han baixat davant del Goya i han dit a la senyora Elena Jordi:

— Vol una revista? Una bona revista. Picant, graciosa, a bon preu...

Els autors de 29 han dit la veritat. La seva obra és picant, graciosa, a bon preu, i una pila de coses més. Hi ha l'humor, l'alegria del carrer traslladats a l'escenari. Ja en parlarem, perquè val la pena.

TEATRE TALIA

Gran Companya de vodevil i teatre modern

Avui, dijous, tarda, a les 4, nit, a les 10'15. El famós i estupend vodevil en 3 actes, original de Frederic Fuentes

Te la guardo per tu

magnífica presentació, interpretació sens igual.

Demà, divendres, tarda: «Calenta, freda i a gust del consumidor». Nit. El clamorós èxit: «L'adroguer del carrer Nou».

Dissabte, tarda i nit. Grandios programa d'innocents: «El mercader de Thas-Chin-Cha-ho» «El país de figures panhomas». Grans novel·les de darrera hora i temporada.

Sorprenents revelacions marca «Talia», Cartell del bon humor i l'alegria.

LA MUSICA

Sessió Robert Gerhard, a l'Orfeo

Quan un compositor arriba de passar-se sis anys tancat fent penitència i de juni musicals amb Arnold Schönberg, ningú no dubta que estem en presència d'un esdeveniment dintre del món de les arts. A més, si aquest compositor es diu Robert Gerhard, la cosa dobra d'importància.

Robert Gerhard ha arribat amb una cara austera i amb una fe d'apòstol. Ha entonat un himne al conservadorisme musical; però un conservadorisme, ben entès, acceptant tots els progressos de la civilització. S'ha imposat a si mateix un despotisme il·lustrat i, cal dir-ho, la seva tasca és el millor premi dels seus esforços.

Gerhard, com tothom que és radical en el món de les arts, no ignora que les masses tenen una altra idea conservadora de la música. Per a elles ésser conservador vol dir no donar cap pas endavant, i no moure's de les tresqueres fressades per altres senyors que, a tot estirar, eren conservadors a la manera de Robert Gerhard; és a dir, no tenien esperon les orelles del públic amb les combinacions més novel·les del so i del ritme. Per això no deu estranyar-se de certes manifestacions que solen acollir tot allò que la gent poc progressiva en diu «d'avantguarda», per conservador que sigui l'esperit que, en el fons, animi l'artista.

Una gran dèria de la música moderna ha estat fugir de l'eloqüència que havia infestat la del segle XIX. Tot s'havia teatralitzat (els tractats, ennoblint el mot, posen «dramatitzats»). Les simfonies (exemple, els poemes de Liszt), la música «da camera» (exemple, César Franck), no eren sinó trossos d'òpera, d'aquella òpera sense cant, amb recitatiu. Jo crec que el cromatisme en tenia la culpa. Una melodia cromàtica, quan no és francament atonal, sempre plora; les harmonies alterades eren un neguit o un èxtasi continuat; amb aquests materials ombrívols no hi havia manera de fugir del teatralisme. El ritme, els motius, el desenrotllament temàtic, tot s'engolia dintre de la terra fangosa del cromatisme.

Per a fugir d'aquest aiguamoll sentimental, els francesos van inventar uns jocs de boires, aigües i campanes, fets a base d'harmonies superposades i juxtaposades. Trençant el cordill de goma de la melodia cromàtica, s'obtenia una mena de colorit inexpressiu, però delicadíssim i ric de matisos. Van fugir d'èl drama per a caure en les decoracions. Un poema simfònic de Liszt són tres o quatre actors que parlen i gesticulen. Un de Claude Debussy és un teatre solitari, un moment abans de l'assaig general; bambalines, rompiments, telons de fons; la màquina de l'aigua, la del vent, etcètera.

Ara s'ha tornat a la superposició de línies, com feien en temps de Bach. Només que, havent-se eliminat el sentit tonal i el de l'harmonia consonant, aquest contrapunt no ha de tenir altra llei que el bon gust del compositor. Això, en comptes de facilitar-la, dificulta la tasca.

Suprimits els temes eloqüents i personals, tornen al motiu simple. Ara que, després dels progressos que ha fet la idea de variació en la mentalitat musical moderna, ja no és possible aquell ritme obstinat dels motius immobils d'un J. S. Bach.

Robert Gerhard ens ha semblat, en la seva «forma» actual, un compositor entre Max Reger i Schönberg, el seu mestre; afegim-hi una nota particular seva: la tendència a subratllar, a repenjar-se en els trets, a no divagar; cosa curiosa, aquesta obstinació és una de les característiques de l'estil beethovenià, tan contrari al de Gerhard. Però sovint els contraris tenen un punt comú: l'oposició pressuposa el contacte. Per a fer-se la guerra cal que els enemics tinguin un punt comú.

R. LLATES

Gran Teatre del LICEU

Avui, dijous, a les 5'15. L'òpera de Massenet

DON QUIJOTE

pel gran artista CHALIAPINE.

Dissabte, a les 9: *Aida*, pels cèlebres artistes Campiña, Castagna, Lindi i Grandini.

Diumenge, tarda, a les 5. Última de *Els capriços d'Oksana*.

Dilluns. Ultims de *Don Quijote*, per Chaliapine.

Dimecres, tarda: *Las Golondrinas*.

TEATRE ESPANYOL

Companya de Vodevil i grans espectacles de JOSEP SANTPERE

Avui dijous, l'exitàs:

En Josepet de Sant Celoni

EL CINEMA

"La Marxa Nupcial"

Un home que llença una criatura de bolquers, com si fos un paquet de roba bruta, per una finestra, aquest és el rol que D. W. Griffith assigna a Von Stroheim en descobrir-lo i fer-lo debutar en el cinema. La testa d'aquest alemany sembla un emblema de cinisme i embrutiment. Les seves pel·lícules representen en el cinema l'aspecte

que li ha inspirat aquest episodi que un no gosa delatar com una cursileria.

Les altres figures que apareixen en el film són tallades i plasmades enginyosament. El mateix el pretendent de la noia, aquell carnisser fastigós que viu entre porcs i bèsties amb el ventre obert, que la núvia del militar aristòcrata, amb els ulls ploro-

L'idiill més original del cinema: FAY WRAY amb E. VON STROHEIM

del realisme, en el sentit amb què aquest nom és emprat en la crítica literària. D'un realisme feroç que res no atenua. D'això en resulta el caràcter subversiu dels seus films, que sorprenen desagradablement el públic que va al cinema a la recerca d'un passatemps graciós i inofensiu i que es troben amb un film de Von Stroheim, davant d'una figuració brutal de totes aquelles coses que és de bon to dissimular i defugir en la conversa. Ningú no es troba de grat davant d'aquella figuració que tan desagradablement ve a recordar-nos amb quines turpituds, amb quines abjeccions la nostra vida és teixida.

La marxa nupcial és un film la projecció íntegra del qual possiblement ningú no resistiria. La Paramount encarregà al seu director, Von Sternberg, la confecció d'una versió susceptible d'ésser explotada, i l'intelligent autor de *La llei de l'hampa* ha reduït a nou bobines les trenta que componen la versió original. Això és el que s'ha vist a Barcelona amb gran indignació de molts i delectança d'uns pocs.

Cal saber quelcom de la sensibilitat del seu autor i de la visió amarga que de la vida té per a veure la intenció a què obeeix tot en aquest film, en el qual no hi ha res inofensiu, res indiferent. Podreu, i a nosaltres mateixos ens succeï, sentir en algunes escenes una sensació de molèstia i deplorar el desordre, la llargària d'alguns episodis i el mal gust d'alguns simbolismes, però la força del film es palesa en la llarga i profunda impressió que us deixa. Sentim, en escriure aquestes línies, que les escenes d'aquest film llarg temps tardaran a diluir-se en l'oblit. D'algunes escenes que de moment no accepteu, més tard, en sentir-les presents encara en vosaltres, en veieu la justa veritat, l'exacta expressió.

El tràgic del film és l'haver juxtaposat la testa de Von Stroheim amb la de Fay Wray, tota candor i simplicitat, que assoleix la seva acuitat màxima en l'escena del jardí. Allí, embolcallant aquelles figures, hi ha els tòpics del sentimentalisme més rebregat, els ametllers florits, el Danubi blau, les aus que rellenen en el silenci de la nit. I el públic, aquell mateix que en la seva vida afectiva viu sota la falòria d'aquests tòpics, el vàrem veure el dia de l'estrena irritar-se davant d'aquestes escenes, que a nosaltres ens oprimien d'una manera dolorosa, perquè sabem que lluny del que elles signifiquen es troba l'ànim de l'home que les ha realitzades, que potser és una secreta i inconfessable nostàlgia somorta en el més pregon del seu esperit el

ros i el rostre que parla en la seva pallidosa d'un dolor intermitent. El caràcter depravat i cínic dels pares acaba d'arrodonir aquest film desagradable i cruel.

Von Stroheim no té ni la ironia superior d'un Chaplin, ni és un artista de la talla d'un Sternberg, que, esguardant també la vida més tenebrosa, sap extreure'n una significació d'estranya i intensa fascinació. No té, al nostre entendre, el sentit de l'ordre

Una dona pura, vista per von Stroheim

com tants alemanys, ni és tan complet en abastar la vida humana com un Griffith; però Von Stroheim, diguem-ho ben alt, no sol és un gran artista, sinó una figura completament excepcional del cinema. És el tipus de l'home sol, potser massa sol, la seva obra resta inefica; en voler-se tan salvatge, no suficientment bella en voler-se bòrnia. Traeix una inguarible parcialitat, una rancúnia excessiva.

J. PALAU

PANORAMA

Les sessions Mirador

Les sessions de cinema MIRADOR — sota el mateix programa, en foren celebrades dues, donada la demanadissa de localitats — obtingueren l'èxit acostumat entre el públic que aquestes sessions s'han creat ràpidament. Es pot dir, en efecte, que el públic que hi acut és format per un nucli d'aficionats selectes del cinema que conquista nous adeptes a cada sessió. La presència de persones tan conegudes com Carles Riba, Alexandre Piana, Josep Dalmau, Dr. Corachan, mestre Morera, indica la necessitat que existia insatisfeta de donar a conèixer els films més representatius d'una època o d'una modalitat cinematogràfica, o de valoritzar films que, privats dels tòpics més agradosos a la gran massa del públic, no adquirixen en els programes comercials la importància que els correspon.

El programa de les darreres sessions comprenia un film documental, d'aquari: *Els dofins*, un d'antic, i dos de moderns. L'antic era *La cortina negra*, que degué ésser, al seu temps, una transposició cinematogràfica d'un argument guinyollesc. L'escamoteig de l'escena final, que l'espectador lògicament suposa però no li és presentada, estalvia truculència a la cinta. Cal dir que l'esgarripança que aquest film havia de produir quan fou estrenat, es converteix irremediablement, en l'any que som, en un motiu d'hilaritat. Per bé que els elements del tràgic i els del còmic romanguin eterns i invariables, tant en ells mateixos com en llurs formes d'expressió, són precisament aquestes darreres les que han costat de trobar en el cinema. Cada art té les seves propies, i en el cinema primitiu no existien amb caràcter propi, sinó que eren manllevades al teatre. A més a més d'aquesta falla, la imperfecció tècnica no coadjuvava gens a l'expressió que es volia produir.

El film de Cavalcanti, *La petita Lili*, és la caricatura amb l'esperit actual d'una cançó molt en voga quinze o vint anys enrera, una cançó d'aquella sensibleria les darreres representacions de la qual trobem en les lletres dels tangos més escampats aquests últims anys. Potser fóra una cosa a intentar, d'aquí un cert temps, una caricaturització cinematogràfica en aquest sentit.

La petita Lili, tan volgudament cursi, engruixint grotescament el patètic de baixa mena d'una cançó amb el tema de la modisteta orfena, seduída, prostituída, explotada i finalment assassinada, és un film d'un humorisme intranscendent, un film, d'altra banda, d'una interpretació perfecta i d'una tècnica impecable.

Per als primers dies de gener, com anunciarem oportunament, serà tornat a projectar, amb música adequada, en una de les sessions que preparem, en ocasió de la vinguda a Barcelona de l'autor del dit film, A. Cavalcanti, el qual donarà una breu conferència que interessarà forçosament als nostres amics.

Quant al *morceau de bravoure*, *Soleadat* de Paul Fejos, ja ha estat prou comentat ací mateix perquè no ens resti més sinó repetir que es tracta d'una obra mestra, un film ja des d'ara clàssic.

Starevitx diu...

Abans diguem qui és Starevitx. Starevitx és l'autor de films a base de figuretes construïdes per ell mateix i dotades de tota la mobilitat de la criatura humana. Que nosaltres sabem, a Barcelona no s'ha vist d'ell sinó els episodis alegòrics intercalats en el film de la Ufa: *La cigala i la formiga*.

Starevitx fa actualment un film sonor i diu: «Les paraules i la música hi seran esterilitzades. És a dir, que quan les granes saluden el bon temps dient: Primavera, primavera, ho fan amb una veu i un ritme que recorda el seu cant. Altres crits animals seran traduïts amb instruments de música. La sorpresa de la guineu l'he confiada al saxofon, i el lladruc del gos al timbal. El teixit musical que acompanyarà la projecció i sostindrà aquests sorolls serà de composició expressa, llevat de rares excepcions. Ara, per exemple, com que el meu film passa entre animals, utilitzo certs fragments d'*El Carnaval dels animals* de Saint-Saëns.»

Veurem aquest film a Barcelona?

Calamitats, Caníbals i Verges

Decididament, la «Cinca» considera els films de Tod Browning films per als pobres i indignes per tant dels seus esplèndids locals aristocràtics, els concurrents dels quals no es fatiquen encara de «alegria del cabaret», de la dentadura de John Gilbert, de les mitges de seda i tantes altres coses que a nosaltres de llarg temps ja ens han embafat.

El comte Keyserling escrivia, no recordem en quin lloc, que abans d'opinar sobre qualsevol qüestió cal donar la volta al món, única manera d'alliberar els nostres judicis del localisme. A nosaltres, que per ara hem restat sempre al mateix lloc, no ens toca altre recurs que refiar-nos del testimoni dels altres i així Tod Browning ens il·lustra sobre els costums del negres del Zanzl ar al mateix temps que H. de Beaumont ens il·lustra sobre les maneres ultramodernes de les verges del Broadway.

Verges modernes és un film doblement moral, o, més exactament dit, moral en els dos sentits que es poden donar a aquest concepte. En una primera significació *Verges modernes* vol ésser un film de tesi, alligador. En aquest aspecte no ens ha interessat gens. D'acord, que més que una crisi moral, la noia moderna experimenta una crisi del pudor, com explica Marcel Prévost en les seves darreres lletres escrites a Francesca, noia d'«après-guerre». Però, retetim, tota aquesta part demostrativa del film no ens ha interessat, el que realment ens ha captivat i ens ha tingut sense alè durant una bona mitja hora és la primera meitat del film, quan H. de Beaumont es contenta de mostrar en lloc de demostrar.

Aquesta primera part, que és realment magistral, cau en la segona acceptió de la paraula moral. Film moral, per tal com de costums. Un «documental».

Film netament americà. Sentiu que es tracta d'una gent jove i forta. *Verges modernes*, en la seva primera

part, és com el punt d'arribada d'una llarga sèrie de pel·lícules que troben aquí el seu millor espècimen. Netat de fotografia, talent decorador de primer ordre, brió, esbojarrat, ritme trepidant i interpretació simple i exacta alliberada de tota «pose», mal de què pateixen tants actors europeus, i per damunt de tot aquesta superabundància aclaparadora de xicotetes boniques, esportives i sensuales.

Aquests primers metres de *Verges modernes* són d'una perfecció tan reeixida que ens arriba a inquietar. Perquè el perill és per a l'esdevenidor. Què cal fer després d'això, o, més ben dit, hi ha alguna cosa a fer? Restem tan satisfets davant d'una realització semblant que quasi no sabem creure amb una superació. Naturalment que aquesta és possible, fóra neci dubtar-ne, però sols trencant mollos i sortint del camp actual. ¿Una revolució o l'estancament del cinema?

Esperem.

M. MARIBEL

Ja ho sabeu...

— que en el proper film que farà Charlie Chaplin, que serà parlat, ell farà de sordmut?

— que els films d'I. Cummings per a la present temporada són: *Braços buïts* i *El passat no mor mai?* I. Cummings és l'autor de *Sota el frac*

— que es parla d'una adaptació cinematogràfica d'*El capital* de Carl Marx? Es una cosa que ens fa rodar el cap de pensar-hi.

GUANTS PELL

Extens assortit

Jaume I, 11
Telèf. 11655

Coliseum Barcelona	Fèmina Barcelona	Pal. de la Música Madrid	Cine Callao Madrid	Cine San Miguel Madrid	Coliseo Albia Bilbao	Buenos Aires Bilbao
Clichy-Palace Paris	Madeleine Paris	Gaumont-Palace Paris	Paramount Paris	Aubert-Palace Paris	Moulin-Rouge Paris	Aubert-Palace Lyon
<p>PER QUÈ</p> <p>tots aquests grans Cinemes de França i Espanya han adoptat l'equip <i>Western Electric</i>?</p> <p>Per la raó que el sistema de projecció de film sonor <i>Western Electric</i> és no solament el primer fins a la data, sinó també perquè ha estat concebut en els laboratoris del telefon BELL, es a dir, en l'organització més poderosa del món consagrada als experiments i problemes de l'acústica.</p> <p>Es també per la raó que darrera de cada equip hi ha la força d'una gran organització, veritable avantguarda d'aquesta nova indústria.</p> <p>Totes aquestes grans Societats productores de films sonors impressionen amb aquest aparell:</p> <p>Warner Brothers, Fox-Films, Paramount, Metro-Goldwyn, United Artists, First National, Hal Roach, Christie, Universal, Columbia, Harold Lloyd, Sono-Art, Metropolitan Sound Studios, British and Dominions Films.</p> <p>Gràcies a aquest sistema, que fou utilitzat durant tres anys en els teatres, la indústria cinematogràfica ha adoptat el film sonor.</p> <p>Avui dia existeixen al món més de tres mil sales d'espectacles equipades amb aparells <i>Western Electric</i>.</p> <p>És el model tipus pel qual són jutjats tots els altres.</p>						Capitole Marseille
						Français Bordeaux

Per a tots els informes dirigir-se a WESTERN ELECTRIC COMPANY OF SPAIN, Plaça Catalunya, 22, 1er, Barcelona

FEMINA
Passeig de Gràcia, 23
Telèfon 13352

AVUI
EL COMPARSA
per
Buster Keaton
l'home que mai riu
i qui ningú pot veure
sense riure

**METRO
GOLDWYN
MAYER**

LES ARTS DISCOS

EXPOSICIONS

Vila-Puig
(Sala Barcino)

Visitant el Palau d'Art Modern de l'Exposició, en mig de totes aquelles tenebres, de tant en tant s'obre una clarana que us encoratja per anar seguint, amb major convenciment, la visita projectada. Quan passeu per davant la tela que Vila-Puig hi exhibeix, se us presenta una d'aquestes clarianes que us fan recordar la pintura de les nostres sales d'exposicions.

Aquest fet és ben significatiu. L'obra d'aquest pintor presenta la «apariència» de qualsevol altra exposició d'un artista inclòs en un sector determinat: el de la generació «Les Arts i els Artistes», per exemple.

Es una pintura que de tan normal ja sembla anònima. Això no és cap retrat, però tampoc significa cap adhesió.

Deixant de banda totes les possibles semblances i sols encarant-nos amb les teles exposades, observarem, tot seguit, que Vila-Puig coneix, conscientment, l'ofici. La matèria està plasmada amb remarcable distinció; els matisos conviuen bonament en una unitat afuada del conjunt; pintura ben entonada, correcta, amable... però la submissió a totes aquestes qualitats no ha de distreure ni mitigar l'essencial expressivitat. Si Vila-Puig no vigila, tot i continuar afinant-se en el procediment, pot decaure en una agradable apariència però de dring esquarterat. I per assegurar-nos de la bona qualitat de la moneda la fem dringar.

Tenim confiança en aquest pintor sabadellenc i no el creiem capaç de «fabricar» moneda falsa. Però, cal revisar-la, perquè, de vegades, us donen un duro sevillanó sense adonar-vos-en.

Si hem apuntat alguna temença — avui dia, afortunadament, imprecisa — de l'obra pictòrica de Vila-Puig és, precisament, per la sincera estima que sempre ens ha meregut.

Olimpia, Ifigènia i August Torres
(Galeria Dalmau)

Són els tres fills del pintor Joaquim Torres-Garcia. Divuit, tretze i setze anys respectivament.

El decorador Badrinas, ja fa temps, va mostrar-me alguns dibuixos de l'August. Ara m'he acabat de convèncer que el noi de can Torres-Garcia és un «artista». Molt bé, noi! La teva *Batuda índia* (permete'm que et tutegi) m'ha emocionat i no la canviaria pas per moltes de les grans teles que s'exhibeixen en el Palau d'Art Modern de Montjuïc. Si a setze anys pintes així i continues mantenint la teva empena, el teu pare pot descansar ben tranquil amb la seguretat de tenir un excel·lent continuador de la seva obra, que nosaltres tant apreiem.

Els dibuixos de les teves germanes, Olimpia i Ifigènia també ens han plagut força. En els d'Olimpia hi ha un exotisme oriental d'una exquisida sensibilitat i en els d'Ifigènia una espontaneïtat ben expressiva.

A tots tres, l'enhorabona.

M. G.

Parlant amb l'«ensemblíer» Badrinas

Suposo que la majoria de lectors d'aquesta pàgina hauran sentit parlar del decorador Badrinas i que molts d'ells hauran vist els mobles exquisits que continuament realitza, i fins tinc la seguretat que alguns lectors estan llegint aquestes ratlles en una habitació decorada per Badrinas: per exemple, si els meus bons amics Carles Riba i Millàs-Raurell, entre altres, se'ls acudís llegir aquest article i a casa seva, serien aleshores uns d'aquests lectors que deïem.

Però també és possible que hi hagi persones bastant asabentades del nostre món artístic i «encara» desconeguin l'obra d'aquest intel·ligent ensemblíer.

Per aquests senyors, el consell és ben senzill: anar a can Badrinas; però com que també hi ha altres bons decoradors a Barcelona i aquesta indicació podria semblar un reclam preferent, qui li interressi ja s'espavilarà.

El que a nosaltres avui ens interessa és donar a conèixer una conversa que vam tenir l'altre dia amb el nostre artista, perquè la considerem al·licionadora per l'estat caòtic de les arts decoratives, i potser capaç de fer reflexionar algun dels nostres esgarriats decoradors.

Trobarem a Badrinas atrafegat com sempre. Tot seguit ens mostrarà la darrera peça laborada: era un xassís de silló d'una línia deliciosament depurada. Admirant el seient ens atrevirem (i ben sincerament) a dir que a la gràcia d'un Süe et Mare hi havia la noble austeritat d'un Jourdain.

Però el nostre comentari no li féu gaire gràcia: i com que portàvem la mala intenció de fer-li un interviu clandestí, deixarem les justes lloances per a inquirir, tot seguit, la seva opinió sobre:

— *Què us sembla del moment de les arts decoratives?*

— He llegit les vostres apreciacions de l'altre dia a MIRADOR, en tractar de *Qüestions decoratives*. Comparteix les vostres sospites i els vostres temors. És més, crec que ja som de ple en el *fangango*. Fa temps que esperava aquest desbordament de *style nouveau*; no podia mancar. És sabut que anem sempre, en aquestes qüestions, rerrassagats d'uns quants anys. Però quan ens arriba ho agafem amb tant d'entusiasme que deixem enrera els mateixos iniciadors. Així passà amb el modernisme i així tornarà a passar ara. Som incorregibles.

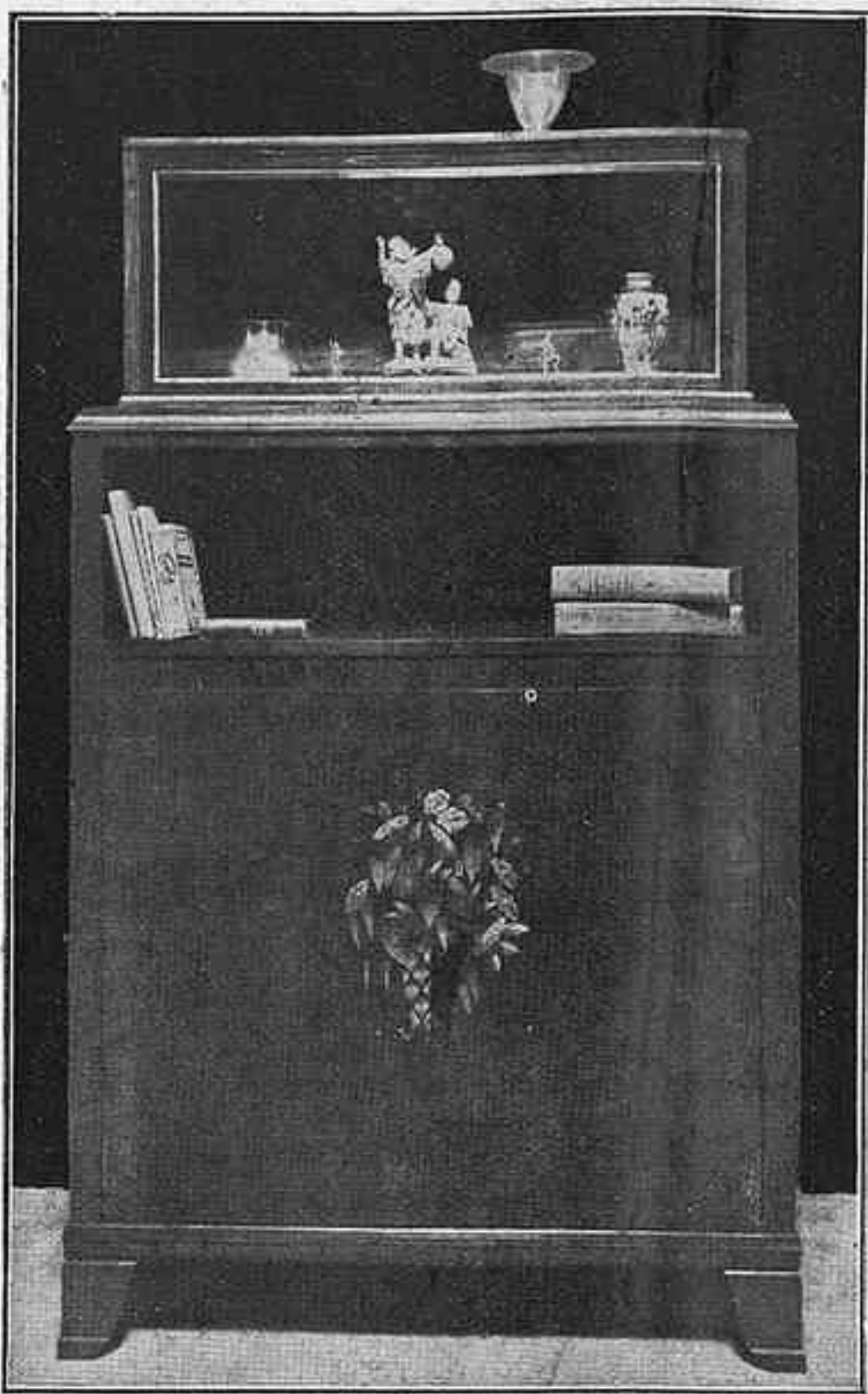
— *Així creieu que ja no hi ha res a fer?*

— No: sols un miracle podria salvar-nos de la desfeta. Es van obrint botigues que revelen aquest estat latent que tots temem. En alguns interiors ja comencen a aparèixer aquestes falses tendències i algun client ja demana mobles cubistes. Hem tardat, però ho farem fort. Després vindrà la reac-

ció i haurem de tornar a servir els estils clàssics rescafiats. És una cosa fatal. I els clients que havíem conquistat per a les formes noves autèntiques, ens diran: «Ja li deia jo que això passaria de moda, que el modernisme era cosa passatgera», i el pitjor és que tindran raó.

— *Així, com creieu que aconseguirem encarrir les coses?*

— Deixant una mica de banda la moda i atenent-nos més a l'etern.

A. BADRINAS. — Mòble vitrina en amarant (marqueteria de J. Obiols)

— *Però vos hi creieu en l'art decoratiu modern?*

— En absolut, si bé aquesta paraula de modern ja comença a coure'm una mica als ulls.

— *Tanmateix vos useu aquest epítgraf en la vostra manufactura, en les vostres targetes.*

— És cert, però ho faig més per diferenciar-me dels fabricants de mobles dels pseudo-estils, que no pas per classificar les meves produccions. A més a més pensem que quan vaig començar a emprar-la — fa més de deu anys — estàvem en ple furor *renacimiento*. Cal saber també que hi ha modern bo, i modern de camouflagé.

— *Així, en la disbaixa que s'apropa, quin partit pendreu?*

— No em cal pendre cap partit, car fa temps que estic situat, sigui dit sense cap mica de pretensió. Tan allunyat em trobo dels que a França anomenaven els *luisquinzares*, com dels campeonats del *modern style*. Les formes i els estils no poden variar-se cada dia. Cal anar-los reformant i polint, i sobretot adaptar-los a la vida nova. Sols així assolirem el nostre estil. Endinsant-me en la història del moble, he vist que hi havia coses immutables i que aquestes constituïen la veritable deu de totes les arts.

— *Però vos heu advocat sempre per les formes noves?*

— I no me'n desdic pas. Ja quan la passada Exposició del Moble, vaig llençar una crida en el desert, demanant la renovació de les nostres arts decoratives. Però jo no volia un art de magazine, un art híbrid com aquest al qual estem abocats. L'exhibició de Montjuïc fa pujar els colors a la cara. Els comentaris dels estrangers cultes que hem hagut d'acompanyar-hi ens han deixat aclaparats, car no hem tingut defensa. La culpa, però, no és tan gran per als expositors com per als directors de l'Exposició.

— *Com podia conjurar-se el mal?*

— No deixant el camp lliure a la iniciativa privada. Els mateixos constructors dels palaus n'havien d'assumir la responsabilitat; havien de completar-los marcant la disposició i l'estil dels stands. Així ho han fet totes les nacions solvents, que amb simplicitat de mitjans han creat un enquadrament simpàtic i adequat a l'objecte. D'aquesta manera hauríem estalviat disgustos i pessets als pobres expositors i sabríem exactament el que exposen, cosa que ara es fa poc menys que impossible de desxifrar. I sobretot no hauríem fatigat l'esperit del visitant obligant-lo a contemplar tanta niciesia.

— *Creieu doncs que no se salva res del Certamen de Montjuïc?*

— El poc que forma excepció està enclavat entremig de tantes baluernes, que és quasi impossible de destriar-ho.

— *I dels pavellons particulars, tampoc?*

— En general els trobo massa influïts de les Arts Decoratives franceses i alguns dels alemanys. Costa de crear una cosa autòctona. Fins el pavelló dels Artistes Reunits ens surt contagiats. Amb tot i l'esforç immens i els rics materials emprats que la seva construcció representa, el record dels precedents estrangers no es pot evitar.

— *Com és possible, doncs, salvar aquesta influència?*

— No en veig d'altre sinó que en comptes de mirar enfora copiant les realitzacions forasteres, furgar en el nostre viure propi i amarar-se del nostre esperit pairal. No és fàcil crear el *matís* que ens correspon com a poble. Això és sols factible insistint molt i polint les formes que estiguin més en consonància amb el nostre caràcter i manera d'ésser. És tot un llarg i penós estudi de selecció i eliminació.

— *I de la vostra obra personal, no ens en voleu dir res?*

— Que continuo amb l'entusiasme de sempre cercant la manera de crear uns mobles i uns interiors que bo i satisfent les exigències del viure més refinament modern, tinguin les arrels en la terra grassa de la tradició.

— *Feina segurament gens fàcil.*

— Feina continua de recerca i de poliment. Els estils s'han anat creant així; com el palet de riera llepat continuament pel corrent d'aigua.

— *Així la vostra posició deu ésser equidistant entre els dos corrents d'avui.*

— Pel alguns clients sóc encara massa modern, i per altres temo que començaré a ser massa conservador. No obstant, he de confessar-vos que em sento molt a prop de totes les innovacions i que veig amb goig tota nova temptació per arriscada que sigui. Tinc el cor jove, però detesto els arrisques i tota la improvisació insolent. Per això acabo exposant-vos la mateixa temença amb què he començat i que amb vos comparteixo: que estem en plena eclosió d'un nou modernisme que farà estralls, com en féu el de començament de segle... i Déu faci que m'equivoqui.

Altres coses de bon sentit va dir-nos el decorador Badrinas, entre les quals provarem de recordar uns finals consideracions sobre l'habitació moderna:

— El problema de l'habitació potser mai no s'havia realitzat tan clar, i amb tanta intel·ligència, com ara. Uns quants elements d'élite de tots els països han portat la qüestió a aquests termes: que una habitació és un cub que cal compondre com es compon el rectangle d'un quadro. Ni un volum més ni un volum menys. Tota cosa hi és raonada; una vegada el problema resol, no pot treure's ni posar-hi res. Ja no hi ha, doncs, sostre, parets, i terra, i projectats a sobre uns mobles i objectes harmonitzant-hi més o menys; sinó que avui es arquitectes-decoradors construeixen un tot indestructible i l'espai interior d'una construcció es projecta com una obra d'art i forma part integrant de l'arquitectura.

Un altre dia intentarem analitzar l'obra de Badrinas com també la d'altres distingits decoradors, per exemple, Marco, Llangueras, Rigol, Busquets, Vayreda, etc. Avui hem començat per reproduir un moble de Badrinas que té tota la nostra estima i segurament — volguts lectors — també la vostra.

MÀRIUS GIFREDA

DISCOS

Bona part dels discos orquestrals vénen dedicats a la música teatral, comprenent diverses obres de Verdi i Bizet.

D'aquest últim, la Simfònica de Filadèlfia omple un disc amb dues escenes del segon i tercer acte de *Carmen*. De tots dos preferim la marxa dels contrabandistes, bona mostra dels ritmes de marxa que a tota la música francesa i especialment a la teatral, sempre s'hi troben amb les mateixes característiques.

Les bandes semblen haver deixat l'habitud de donar diversos fragments d'obres que juntes sense cap lligam amb el títol de «fantasia», de les quals poques reixen, perquè és difícil triar el contingut i més tractant-se d'obres teatrals. És millor donar un fragment sencer instrumentat amb bona forma, on es pot trobar ben desenrollada la idea de l'autor. Al disc, a més a més, eren limitades pel poc contingut d'aquest, que no permetia ni tan sols apuntar els fragments més assenyalats. Per això a qui li escaigui l'òpera italiana trobarà encertat el Minuet del primer acte de *Rigoletto*, que impressiona la Banda Creatore, i a aquest enregistrament no li faríem més retrat que la seva excessiva sonoritat que pot ésser dispensada per exigir-la a la brillantor que sempre cerquen aquests conjunts instrumentals. Llàstima que no hagi precedit a aquest enregistrament el del *Preludi* de l'obra, que per la seva construcció a base de prolongats acords, s'avé molt amb les sonoritats de la banda. A *Rigoletto* trobarà el *Preludi* del tercer acte de *La Traviata*, una de les manifestacions més característiques del verisme italià.

Feia ja temps que el nom de Strauss no apareixia en els programes de discos, i aquest fet s'explica perquè les seves obres simfòniques són difícils d'encabar al disc, puix bona part del seu valor és en l'orquestració i tècnica, i això al disc, tot i la perfecció actual de fabricació, apareix molt diluït. En el poema simfònic *Mort i transfiguració*, que sota la direcció de Coates interpreta la Simfònica de Londres, especialment la primera part, en el gramòfon no sona amb prou intensitat per a donar la impressió tètrica que domina en aquest fragment, i és que l'amplificació mecànica difícilment s'opera sobre les notes greus, especialment si són emeses per instruments de corda. En canvi, portat aquest disc a l'amplificador elèctric, encara que perd en nitidesa, les sonoritats apareixeran amb la deguda intensitat i ponderació.

Això dit, la interpretació que li dona el mestre Coates és en aquest cas perfecta, no deixant-se portar per un virtuosisme que en altres ocasions li fèiem retrat. El darrer disc, sobretot en què les sonoritats de tots els instruments apareixen clarament destacades, asoleix tota la grandiositat que va voler comunicar Strauss a aquesta obra per fer-la una de les creacions més estimables de la música moderna.

Completa el darrer disc, de *Mort i transfiguració*, l'arranjament d'Elgar d'una *Oberatura* de Händel que permet apreciar la perfecció amb què el disc recull aquestes obres de construcció clara i on el contrapunt es pot apreciar en tot el seu valor.

J. G.

Carmen (Bizet). *Marcha de los contrabandistas*. — El relevo de la guardia. Simfònica de Filadèlfia. C.^a del Gramòfon. AB 500.
Rigoletto (Verdi). *Introducció i minuetto*. *La Traviata* (Verdi). *Preludi del acto III*. Banda Creatore. Id. id. AF 272.
Muerte i transfiguración, op. 24 (Strauss). Orquestra Simfònica de Londres. Id. id. AB 502, 503, 504.

Grafonoles VIVA TONAL

No compri cap fonògraf sense haver oït el nou

Grafonola VIVA TONAL

Grafonoles «VIVATONAL», portàtils, de . . . 225 a 550 ptes.

Grafonoles «VIVATONAL», forma moble, de . . . 450 a 3000 »

Grafonoles «VIVATONAL» KOLSTER, de . . . 3000 a 20000 »

amb amplificació ràdioelèctrica.

No confonguin el «GRAFONOLA» amb altres fonògrafs de noms semblants

NOU MODEL

KOLSTER

Ràdioelèctric
Únic que reproduceix fidelment als artistes sense distorsions.

Discos REGAL

GRAFONOLAS

KOLSTER

Ràdioelèctric
Per a suplir orquestres i bandes en grans locals públics.

Discos REGAL

Única marca en Discos sense sorolls desagradables

Nou catàleg d'impressions elèctriques

Exclusiva de Barrientos, Bonnisegna, Capsir, Galeffi, Gentile, Gugliemetti, Hidalgo (Elvira), Ponselle (Rosa), Cassadó, Costa, D'Alessio, De Muro, Formichi, Kippnis, Lázaro (Hipòlit), Lindi, Mardones, Merli, Piquer (Conxita), Redondo (Marcos), Sala (Antoni), Sullivan, Stracciari, Vendrell (Emili), Weingartner, Zaportetz, Simfònica del mestre Arbós, Chors Russos, Cosacs del Don. Teatres: Wagner, de Bayreuth; Coven Garden, de Londres; Gran Opera, de París; Scala, de Milà; Metropolitan, de Nova York, etc. Orquestres de Jazz: Paul Whiteman, Ted Lewis, Wiener i Doucet Layton Johnstone, Jazz vocal Sophomores. Orquestres Argentines: Bachicha, Canaro, Tano Genaro, Pizarro i molts altres artistes cèlebres. Grans Orquestres i Chors de tots el països del món.

Aida, Traviata, Tristan i Isolda, completes
Novetat: *MARINA*, per Capsir, Lázaro, Mardones i Redondo

Agustí Guarro: Angelus-Hall
7, Rambla de Catalunya, 7

MOBILIARI D'ART

BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16285
BARCELONA

Unió Musical Espanyola de Barcelona

EDITORS DE MÚSICA

Us convidam a sentir el millor assortit de discos de Gramòfon

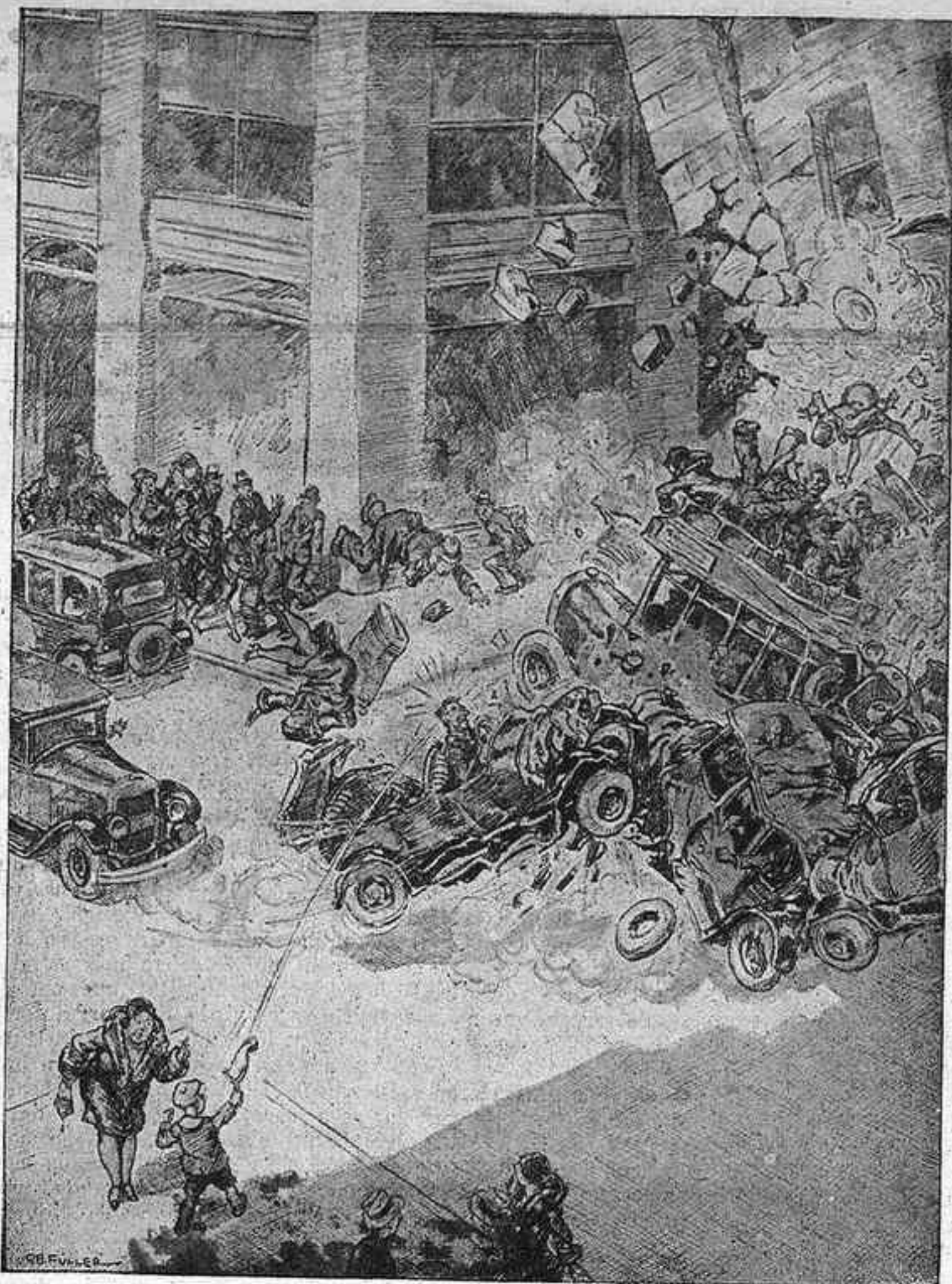
Igualment hi trobareu els aparells més perfectes, de potència i puresa inigualada

Música de totes les edicions: Colecció "Les nostres cançons": Nadalenques: "Cançons i Jocs d'infants" pròpies per aquestes festes

Passeig de Gràcia, 54

(Xanrà carrer Aragó)

Telèfon 13912

La mare. — Mira que la mamà et renyarà!

(Life.)

Pastilles ASPAIME

Curen radicalment la TOS perquè combaten les seves causes

• Catarros, ronquera, agines, laringitis, bronquitis, tuberculosi pulmonar, asma, i totes les afeccions, en general, de la gola, bronquis, i pulmons. — Les Pastilles ASPAIME són les receptades dels metges. — Les Pastilles ASPAIME són les preferides dels pacients. — Les Pastilles ASPAIME es venen a UNA pesseta la capsula en les principals farmàcies i drogueries.

[Especialitat Farmacèutica del Laboratori SOKATARG, Carrer del Ter, 16 - Telèfon 50791 - BARCELONA]

FORTUNY, S. A.

EPICERIE FRANCAISE

HOSPITAL, 32 - Sucursal: SALMERON, 133

Beurre surfin, 10 pessetes kilo. Camembert, Chester acabat d'arribar, 8 pessetes kilo. Llonganissa de la nostra fàbrica de Vich, carn escollida sense nervis. Paté de Foie gras truffé Marie i terrines Fischer d'Estrasburg. Marrons Glacés, Brand's Sauce A-1 Digestive, Essence of Chicken (pollastre), Orange Marmalade, 3 pessetes vas cartó, Crystallized Ginger, Shredded Wheat, 1'50 pessetes paquet. Plum Pudding. Salmó fumat del Rin, Keppers, Haddocks, Bouffis, Filets d'Harengs saurs. Champany Ruinart, marques exclusives: Sillery, La Maréchale, Vin Brut i altres marques estrangeres acreditades. Caves Mont-Ferrant (methode champenoise). Creaming Wine, 8 pessetes. Extra Dry, demi-sec, doux 6'50 pessetes, Carte bleue, 5'50 pessetes, Caixa 60 pessetes. Licors de la Grande Chartreuse, jaune et verte. Cognac Napoleon, vuitanta anys, Whisky Blac & White, Old Tom Gin, Dry Gin, Cocktail, Marsala Florio, Chianti Rhin. Bordeaux: Chateau Hautbiron, 8'50 pessetes. Bourgogne, Málaga Pedro Ximen Pajarete Scholtz, 8'50 pessetes, collita 1885. Torrons especials. Confecció de cistelles per a presents. Expedició de paquets postals per a províncies i estranger. Volaille de Toulouse, Faisans de Fontainebleau.

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vostè pateix d'Albuminúria, Litíasis úrica (mal de pedra), Bronquitis paronquimatoses, Nefritis crònica, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn amb ampolles de litre i de mig litre i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, Y SALMERÓN, 133

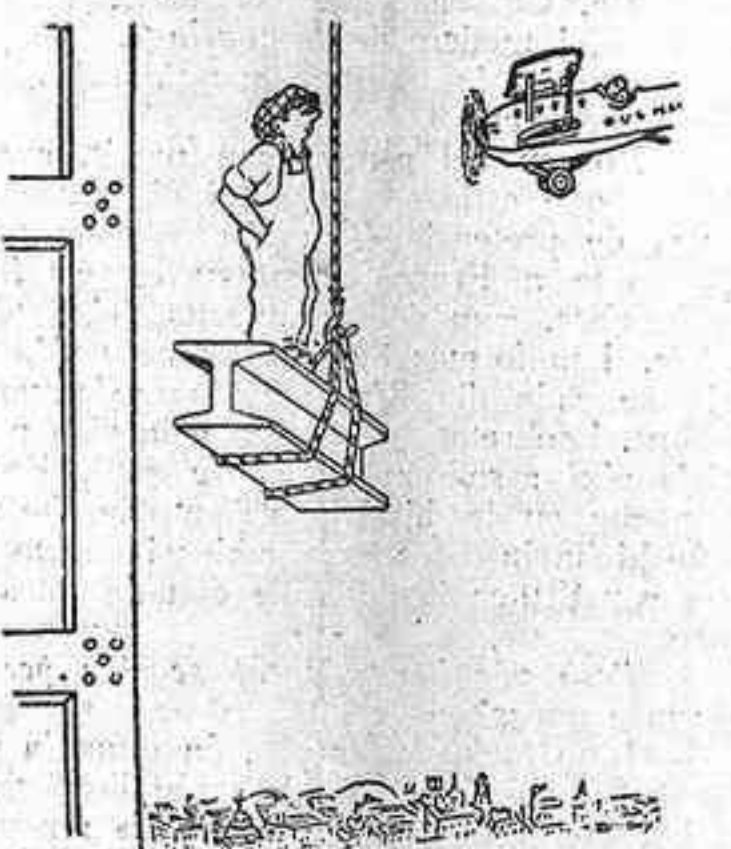
El marit que entra a casa. — Té, ara em recordo que no he comprat postres.

(Life.)

— Em penso que ja ho sap que el meu marit col·lecciona papallones? — I com s'ho fa per viure els mesos d'hivern?

(London Opinion.)

— Ja cal estimar-se poc la vida per fer d'aviador.

(Carolina Buccaneer.)

AFISA

Laietana, 18, pral., B

Director

Carles Ossorio

Autoritzacions per a noves indústries

Noves instal·lacions canvis i trasllats

Certificats de productor nacional

Contribució industrial territorial, utilitats

Exposició Internacional de Barcelona

OBERTA DES DE LES NOU DEL MATI FINS A LES DEU DE LA NIT

Els Palaus i Pavellons estaran oberts al públic des de les deu del matí fins a les vuit del vespre.

Palau Nacional

Obert cada dia, des de les deu del matí a les quatre de la tarda.

Entrada al Palau Nacional 1 pesseta

Palau Alfons XIII

SECCIO JAPONESA

Descompte especial del 10 per 100 sobre els preus marcats

Poble Espanyol

Obert cada dia des de les nou del matí fins a les deu de la nit.

Entrada ordinària: 1 pesseta

El públic podrà visitar els diorames i «Quijote» conjuntament per una pesseta. Els impostos a càrrec del públic.

En tots els espectacles que se celebren a l'Estadi, Pistes de Tennis, Teatre Grec i Piscina, hi haurà un servei de coixinets al preu de Ptes. 0'50.

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 188
Telèg.: "CARBUROS"

Mallorca, 234
BARCELONA

Telèfon 7415

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MAGNESI i FERRO-SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i pesses seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs, gratis

"ORTOPEDIA MODERNA"

Fill de B. CARCASONA

faller i despatx: ESCUDILLERS BLANCS, 8. - Telèfon 10916
Casa fundada en 1875

Braguers Reguladors per a retenció absoluta de la trencadura. — Faixes de totes menes Faixa-cotilla abdominal. — Models moderns

Cotilles Ortopèdiques

per a guarir o corregir les desviacions de l'esquena

Més de cinquanta anys de pràctica són la millor garantia

La dona. — Apa, Joan, anem. Ja tens tot el que et fa falta? El marit, amb afecció. — I què he de tenir!

(London Opinion.)

— Digues a la dona que no hi anirà a dinar.

(Marcus Messinger.)

— Nosaltres anirem a Deauville a passar aquestes festes. — Nosaltres no hi anem, però hi enviem el servei.

(Passing Show.)